СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 4. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 6-го січня 1942. No. 4. Jersey City, N. J., Tuesday, January 6, 1942 VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕКЛЯРАЦІЯ 26-ОХ ДЕРЖАВ, ЩО ВОЮЮТЬ ПРОТИ ТОТАЛІТАРИЗМУ

ВАШИНГТОН. — Представники 26 держав підписали у Вашингтоні „Деклярію Обєднаних Держав", на основі якої підписуючі сторони зобовязуються не заключати сепаратного мира з Німеччиною, Італією та Японією. Ця деклярація, що є вислідом переговорів між Рузвелтом і Чорчилом, не має форми дипльоматичного договору, тому не треба буде її ратифікувати окремими урядами. Згаданий документ підписали такі держави: Злучені Держави Америки, Велика Британія, СССР, Китай, Австралія, Бельгія, Канада, Коста Ріка, Куба, Чехословаччина, Сан Домінго, Ель Сальвадор, Греція, Гватемаля, Гаїті, Гондурас, Індія, Люксембург, Голяндія, Нова Зеляндія, Нікараґуа, Норвеґія, Польща, Панама, Полуднева Африка та Югославія. Підписуючі зобовязалися помагати собі в знищенню спільного ворога. В основу цеї деклярації взято „Атлянтійський Чартер", цебто ті загальні напрямні, які начеркнули Рузвелт і Чорчил підчас своєї історичної стрічі, 14. серпня 1941. на Атлянтику, як ціли теперішньої війни.

ІНШІ НАРОДИ МОЖУТЬ РІВНОЖ ПРИСТУПИТИ ДО СПІЛЬНОЇ ДЕКЛЯРАЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подає, що до „Деклярації Обєднаних Держав", підписаної 1. січня ц. р. 26 державами, можуть приступити всі інші народи, які зобовязуються допомагати цілковитому знищенню гітлеризму. Це вможливлює таким народам, як „вільні французи", „вільні румуни", „вільні данці" і і т. п. приступити до аліянтського бльоку та боротись разом з аліянтами проти окупантів та їх держав. Департамент стейту заявляє, що згадані вільні комітети не стануть сигнаторами самої деклярації. Американський уряд, який є ініціятором деклярації, стремить до того, щоб кожний нарід міг брати участь у цій боротьбі з тоталітарними державами. Першими, що зголосилися до піддержки цеї деклярації, є данці та латвійці.

ЯПОНЦІ ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ КОРЕҐІДОР

ВАШИНГТОН. — Японські літаки знову доконали рейду на остров Кореґідор, що є ключевою твердинею в Манільському Заливі, одначе рейди не спричинили великих шкід. Підчас налету американці зістрілили 4 японські літаки. Воєнний комунікат подає рівнож, що японці в Манілі починають впроваджувати драстичні закони проти білої раси та грозять грізними репресіями за непослух японській владі.

ОБЄДНАНА КОМАНДА НА АТЛЯНТИКУ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт і премієр Чорчил створили спільну команду морських сил на північному й полудневому Атлянтику як рівнож встановили дорадчу раду, зложену з військових і морських спеціялістів, що мають дораджувати в справах спільної стратеґії. Правдоподібно ця команда складається виключно з американців та британців, бо Злучені Держави й Велика Британія є в першу чергу заінтересовані в боротьбі за Атлянтик. Ціллю цеї спільної акції є теж забезпечити дальший довіз воєнних матеріялів з Америки до Англії.

ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ГОРОЖАН ВОРОЖИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНГТОН — Уго Карусі, представник ґенерального прокуратора Ф. Бидела, заявив, що американський уряд не дозволить на те, щоб поодинокі „супер-патріоти" брались за переслідування чужинців, підданих ворожих держав. З виявами нельояльности та ворожости чужинців як теж і горожан уряд дасть собі сам раду і то скоро й рішучо, казав Карусі. Він рівнож говорив, що американський уряд не буде нарушувати особистих вольностей людини, без огляду на це, чи ця людина є горожанином чи ні. В тому повинен допомогти урядови цілий американський нарід своїм відповідним відношенням до чужинців. Більшість з тих чужинців, говорив Карусі, не є ворогами демократії. Тому то він напоминав американський нарід, щоб він не ображував чужинців та не висмівав їх, „бо переслідування меншости належить до техніки наших ворогів".

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ „ЧУЖИНЕЦЬ ВОРОЖОЇ ДЕРЖАВИ"

НЮ ЙОРК. — Федеральний прокуратор Метія Ф. Кореа заявив, що поняття „чужинець ворожої держави" відноситься до горожан Німеччини, Австрії, Італії та Японії, але не до горожан тих країв, що їх згадані держави окупували. Він твердив, що багато не-горожан, затрівожених своєю долею, звертаються до поліції та до суду з ріжними запитами в цій справі. Тому то в опінії американських державних чинників лиш горожани вичислених держав вважаються „чужинцями ворожої держави".

ДОМАГАЮТЬСЯ СКОРОЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДІЙ

БАЛТІМОР (Мд). — Представники численних університетів і каледжів, зібрані на педагогічній конференції винесли резолюції, в яких домагаються скорочення університетських студій та приняття нових навчальних програм, згідно з вимогами війни. Резолюція домагається скорочення студій до трьох літ, впровадження фізичного виховання як теж уділення кредиту за військову службу.

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

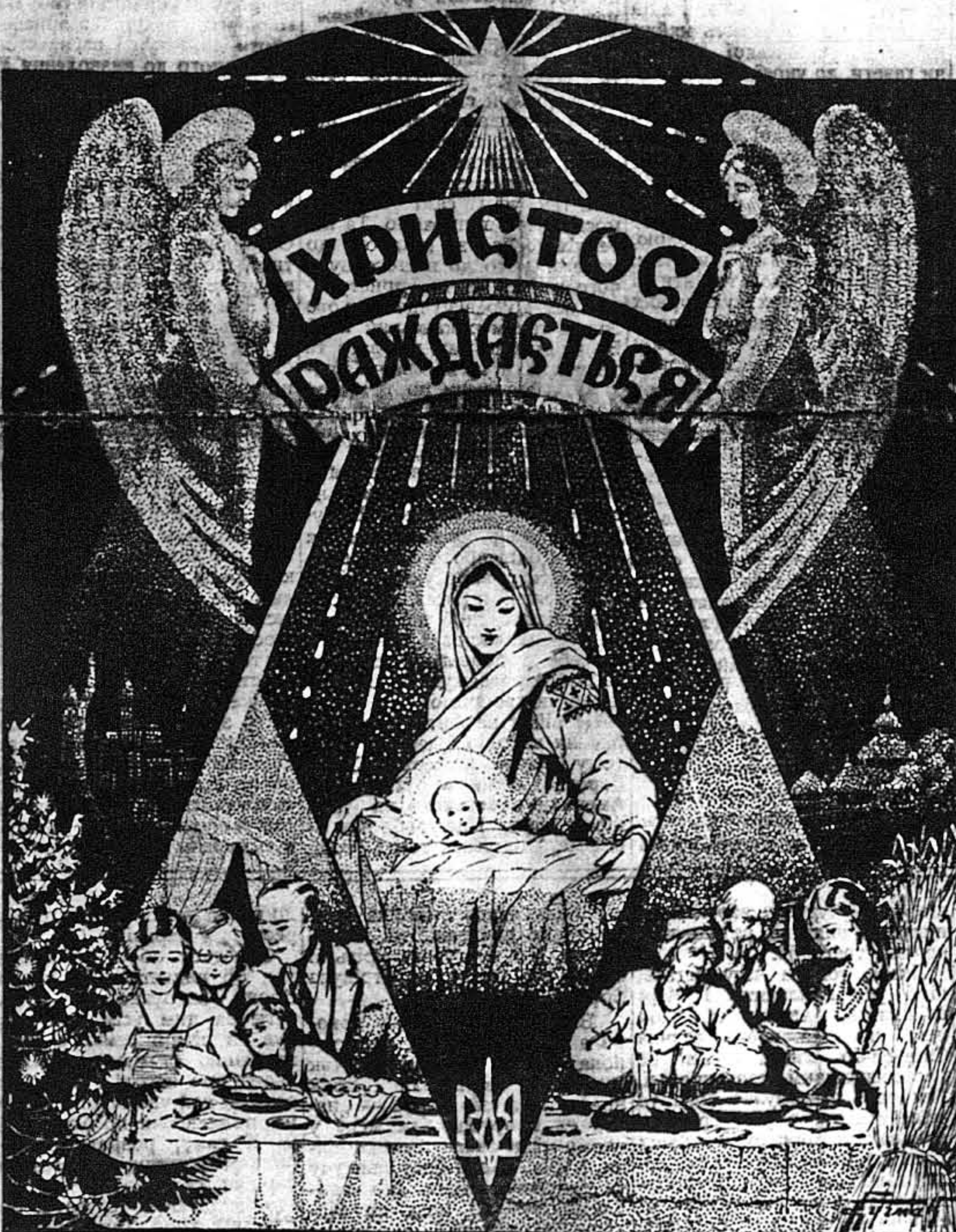
ЗАПОВІТ ПРЕДВІЧНИЙ

У тій яскині вифлеємській
Ти хлопчик був такий маленький,
Сміявся, щебетав і плакав,
Горнувся до своєї неньки

І з малку вже зазнав Ти горя
Й гонений був Небесний Сину,
Терніння світа взяв на себе
І ніс їх, Христе, безупину.

Та хоч терпів Ти так невинно,
Тебе кріпила та пригода:
Ти лицар став, Побідник Смерти,
Суддя неправди та Ірода.

І нині Твій заповіт предвічний
З висот голосять нам янголи:
— Повірте! Хто терпить за Правду,
Не впаде він, не вмре ніколи!

КОЛЯДА

Народився Христе,
У степах на сіні.
Ой хай зійде ясна зоря
Та на Україні.

Ой, хай зійде зоря,
Хай ісчезнуть тіні,
Бо Христос-Бог народився
В нашій Україні.

Серед сліз і горя
Народився нині
І співають Херувими
Та на Україні.

Шепче Божа Мати.
Та своїй Дитині:
Хай воскресне Христос-Бог наш
В нашій Україні.

Просим Тебе, Царю,
Просим Тебе нині:
Народися, Вічний Христе,
Та на Україні.

БРИТІЙСЬКО-СОВЄТСЬКА КООПЕРАЦІЯ ПО ВІЙНІ

ЛОНДОН. — Минулої неділі британський міністер закордонних справ, Антоні Іден, виголосив через радіо промову про свою недавню поїздку до Совєтів. Він сказав, що між Британією і Совєтами прийшло до цілковитого порозуміння відносно дальшого провадження війни, а також прийшло до порозуміння в загальних зарисах відносно повоєнного періоду та вдержання сталого миру в світі. Іден говорив, що оба краї вповні погодились, що націзм мусить бути в світі цілковито знищений і що по війні мусить повстати такий уклад, який не дозволив би німцям знов розпочинати в світі нову воєнну завірюху. Щодо внутрішних укладів в кожнім краю, говорив Іден, то кожний край може мати в себе такий уклад, який хоче. Навіть націзм міг був в Німеччині існувати, якби Гітлер не пробував його ширити поза границі Німеччини, говорив Іден, даючи тим до зрозуміння, що комунізм в Совєтах по війні може далі існувати, коли Совєти не захочуть його ширити в чужих краях. Іден, одначе, підкресляв, що між обома краями існує ще певне недовіря, що залишилось з попередніх часів і те недовіря та інші політичні розбіжности мусять бути усунені. Він висловлював віру, що така співпраця поміж обома краями може бути вповні наладжена.

ПОВОЛИ ЗАБУВАЮТЬ ПРО „ПРОЛЄТАРІВ".

КУЙБИШІВ. — Орґан совєтської армії, „Красная Звезда", залишив свій дотеперішний марксівський клич — „пролєтарі всіх країн єднайтесь", а приняв новий — „смерть німецьким наїзникам".

Б. ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМІЄР В БЕРЛІНІ.

КУЙБИШІВ. — Совєтські кола стверджують, що бувший польський премієр з часів Пілсудського, Леон Козловскі, дійсно втік з Совєтів, перейшов на німецьку сторону і тепер знаходиться в Берліні. Совєтські кола говорять, що Козловскі втік тому, бо не був задоволений тою політичною ролею, яку йому польські кола в Совєтах задали. Він навіть був амбасадором в Куйбишеві. А коли йому дали малу ранґу четаря, він потайки перейшов на німецький бік. Правдоподібно, що там він розпічне якусь діяльність, в характері польського „Квізлінґа'. Польські кола вже тепер підкресляють, що Козловскі мала людина і не заслугує на більшу увагу. Перед тим польські кола доносили, що большевики, захопивши Галичину і зловивши там Козловского, засудили його були на смерть, а потім замінили цю кару на десять літ тюрми.

„ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР" ДЛЯ СЛОВЯН.

СТОКГОЛЬМ — В німецькій ґазеті „Данціґер Форпостен" була надрукована передова стаття, в якій редактор перестерігав поляків, щоб не раділи занадто з того, що німецькі війська з совєтського фронту відступають, бо цей відступ є плянований. А колиб навіть так сталось, що німці дійсно опускали східні околиці, то на тім дуже зле вийдуть поляки, каже згадана ґазета. Бо тоді німцям прийдеться здобувати життєвий простір в той спосіб, що вигублять цілковито поляків на їх територіях. „Через затрату почуття вищости над поляками і словянами взагалі", пише згадана ґазета, „німецький нарід поповнює зраду супроти „фірера" в його плянах і амбіціях".

КРІВАВІ РОЗРУХИ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Французькі студенти влаштували протинімецьку демонстрацію. Німці відкрили по них вогонь скорострілів і відразу положили трупом 32 осіб, а кількадесять поранили. Водночас німецькі власти виконали засуд смерти на сотці закладників. Неофіційно кажуть, що опісля німці додатково застрілили сто осіб. Демонстрантів і закладників німецькі кола вже не називають „жидо-большевиками", лише „особами, що загострюють відносини між обома краями". Подібні розрухи мали місце в іншім французькім місті, Брест. Контрольована німцями паризька преса дуже гостро висказується про новорічну промову маршала Петена, в якій він стверджує, що німці натискають на Францію і що тільки єдністю зможуть французи відвернути цей натиск.

КИТАЙЦІ РОЗГРОМИЛИ ЯПОНЦІВ.

ЧУНКІНҐ — Китайці віднесли блискучу перемогу над японцями в околицях Чанґша. Вони положили трупом 52,000 японців, та взяли величезну скількість ріжного матеріялу. Китайський штаб говорить, що це дотепер найбільша перемога китайських військ над японськими, за час цілої японсько-китайської війни.

ВЕЙВЕЛ ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА СХОДІ.

СІНҐАПУР. — Британський ґенерал Арчіболд Вейвел, що саме перейняв команду над всіма сухопутними військами на островах і півостровах Тихого океану, заявив, що ще якийсь час аліянтські сили будуть в дефензиві перед японцями. Але це лише хвилевий стан, осягнений японцями внаслідок їх несподіваного ґенґстерського нападу. З часом аліянти згуртують свої сили і перейдуть до протиофензиви і тоді картина цілком зміниться, казав він.

БРИТІЙЦІ ВЗЯЛИ СІМ ТИСЯЧ ВЯЗНІВ.

КАЇРО. — Британські війська в Лібії взяли місто Бардію і в ній взяли в полон сім тисяч німецько-італійських вояків. Серед них тисячка була німців, разом з ґенералом Шмітом. На кладовищі в Бардії були два гроби двох інших німецьких ґенералів, що полягли в бою. В околицях Аґедабії британські частини далі переслідують німецько-італійські розбитки.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ...

Живемо в часах, коли в ріжних краях пішла нагінка проти Вифлеємської тайни і тої науки, що звязана з народженням Бога-чоловіка. Питаємо: чому? Чи може тому, що Ісус приніс мир людям доброї волі? Що вказав шлях до щасливого життя на землі й вічного в небі?

Нема в світі сильної віри в Божественного Христа. Бо якби була, то не булоб тої людської зарозумілости, що витворила диктатури і ті трійливі теорії, що ставлють людину і її розум на першому місці замісць Бога, чим доводять світ до ось такої траґедії, яку тепер доводиться переживати всім народам і державам.

Так, нема миру в світі, бо мало є справжніх вселюдських голосів, що співаючи про Божу славу на небесах схотілиб поглянути ясним поглядом і з щирим серцем на ближнього свого, прощаючи йому в імя Бога його недомагання і нанесену їм кривду. А це відноситься не тільки до одиниць, але й до цілих народів і держав.

А коли так, то пощо взагалі святкувати Різдво? Пощо бути фарисеями і назверх виявляти, що ніби визнаємо науку Христа, а наділі йти проти неї?

Бажаючи знайти на те відповідь, памятаймо, що в Вифлеємі не народилось щось таке, що є дочасне, що звязане з місцем, часом чи одним народом. Там народився Бог Предвічний! Там обявилась Вічна Правда, якої не можуть знищити ніякі сили. Ні людські, ні пекольні. Ні ті, що тепер заважують, ні ті, що по них прийдуть. Бо зможе вдержатись тільки те, що буде обняте Вічною Правдою, що буде Її висловом. Ось і тому святкують гнетені й поневолені Різдво Христове з таким пієтизмом навіть у часі найбільших терпінь! Бо Різдво є святом надії, яка заповідає, що зло пропаде. Бо Різдво є святом віри в те, що Христос, Правда [illegible] переможе. Ось тому, говорячи мовою наших колядок, це добра новина, що Діва чиста породила Сина. Бо породила, щоб світ звеселити, з руїни підняти, втишити болі, розраду подати. Тому, як дораджує українська колядка: Зрадіймо браття від тої новини, надію маймо нинішньої днини! Веселі будьмо, Христу заспіваймо, тримаймось бодро, в тугу не впадаймо!

Ось так зустрічаймо Різдво Христове. Але ще й з такими побажаннями, щоб Вифлеємська Зірка світила ясно над тою Американською Землею, що нас приняла. Хай освітить її Провід, щоб ми могли вийти з цього воєнного лихоліття як переможці правди і справедливости, бо про те іде нашій країні, а не про що інше.

Та до цього не забудьмо додати: І зглянься ще Божий Сину і на ту землю, з якої ми вийшли.

Зглянься теж і на Україну...

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

ПРИСТОСУЙМОСЬ ДО ТВЕРДИХ ЧАСІВ

На наших очах заходять великі зміни. Переживаємо їх як горожани цеї країни та як члени великої спілки народів, говорячих анґлійською мовою, з якими ми тісно споєні спільними воєнними цілями і постановою заводити по війні „новий прядок" у світі.

Переживаємо ті переміни теж як і ті американці, що є з українського роду. Бо ті часи, що надходять, заважать певно й на тому, яким буде наше дальше життя в Америці, себто що буде з нашою церквою, з нашими інституціями і з тим усім, що виявляло досі наші культурно - національні цінности. Вони теж заважать і на тому, чи і яку звідси зможемо давати допомогу українському народови в старому краю.

I.

Нам здається, що треба піддати основній ревізії ціле наше народнє життя в Америці. І чим скорше ми зрозуміємо те, що вже сталось, як і те, що діється і що наступить, то тим краще буде для нас. Зокрема буде краще для справи заховання тих цінностей, що звязані з нашим українським походженням.

В першу чергу візьмім під увагу, що тих, що вийшли з української землі, вже в Америці далеко менше ніж тих, що тут родились і виховались і для яких американська земля є тільки тою одною, яку вони знають, якою дорожать і якій служать. Ота більшість майже не читає української книжки чи ґазети, до українських орґанізацій, що були основою нашого життя, пристає з трудом, але до української церкви назагал ходить, українську пісню співає, українські народні строї й українські танці любить, а тут і там виявляє охоту зацікавитись українською школою, ґазетою, викладами, чи тим, щоб запрягти свої таланти і зусилля до вищих культурних осягів на українському полі, чи дати якусь політичну поміч визвольним змаганням українського народу в Европі.

Зо старшої генерації, що вийшла зо старого краю, вже мало є таких, щоб не були горожанами. А вже дуже мало таких, що ще думалиб про можливість повороту на землю, з якої вийшли. Ось та ґенерація, як можна завважити, на очах скапує. Та особливо важне те, що разом з тим відходять від нас назавжди ті, що були найактивнішими в „українській політиці", себто у всій тій допомоговій акції, що її тут ведено від довгих десятків літ в користь України, і визволення українського народу. Значить, що щораз менше маємо тих, що навіть в найгірших часах і обставинах не знеохочувались, а жертвували на старий край і його політичні домагання попирали, як теж дбали про українську книжку і газету і т. п. Ще є між нами і дещо з молодого покоління, що прийшло зо старого краю не так давно. Від нього віє старокраєвим духом. А між тими „молодими" є теж такі, що є горожанами, а не є ними ті, що ними не могли стати, бо є закоротко в Америці. Між тою „молоддю" є дещо такого елементу, що цілком не рахується з американсько - українською дійсністю, себто з тим, що ми є в Америці, та що тут існують своєрідні проблеми, які треба розвязувати на американський спосіб. І то теж і тоді, коли іде про допомогу Україні й українському народови.

Тому і це мусить улягти зміні.

II.

В демократичній країні звичайно бере багато часу, заки щось зістане обговорене й вирішене, а потім доконане. Переміни відбуваються повільно. І так є і з нашим американсько-українським життям. Та тепер настали інші часи. Інші міри застосовує тепер до себе американський нарід, бо хоче в тих ґрізних часах викресати зо себе якнайбільшу енерґію, звести людей докупи та запрягти їх до праці й жертвенности для здійснення певних цілей. Оті міри це не европейські диктатури, оперті на насильстві, а добровільне віддання себе в провідні руки, що мають довести нас до найважнішої ціли — до перемоги. Ось тим, що мають нас повести, віддаємо не тільки свій послух, але й свої ресурси. Як теж і плянування цього, що має бути по перемозі.

Ми, американські українці все те бачимо, все те знаємо. І за тим усім самі заявляємось, все те попираємо. Та перейдім тепер з великого до малого, себто до нашого вужчого життя. Чи не приступитиб нам до ревізії ще й цього життя на американський лад? Бо чи будемо далі вічувати та дискутувати місяцями чи роками, залишаючи по тім усім, [illegible] резолюції й думки, яких нема кому дійсняти? Чи думаємо, що й тепер можемо далі вирішувати політичні справи кожний на свій лад, як це бувало? Чи будемо й тепер розбиватись на групи і одні проти одних протестувати, виписуючи ріжні „арґументи" в часах, коли сам уряд піддає, щоб не розбивати громадянства і накладати на себе добровільну цензуру та добре розважувати, що пишемо чи говоримо.

Це війна на життя і смерть ріжних народів і держав, а в тому і Злучених Держав. У тій боротьбі повинно бути добро Америки обовязково на першому місці. І це треба нам усім мати на увазі, теж і тоді, коли говоримо про „українську політику" і „українське життя". У теперішніх часах не можна вперто стояти при тому: „я так думаю", чи „я так розумію". Бо на те, як треба того роду справи розуміти є вже урядові пояснення й інструкції. І їх треба придержуватись

Ми є у війні, в якій представник найбільшої в світі імперії, Винстон Чорчил, заповів своїм співгромадянам, що заки прийде перемога, їх життя буде повне сліз, поту і страждань. Подібне заповів нам і наш президент Рузвелт. А коли таке заповідають своїм народам представники найбільших потуг у світі, то що доперва прийдеться, ще додатково, витерпіти тому українському народови, що хотів би поліпшити свою долю в Україні, чи навіть тим, що хотілиб обізватись за українським народом? Усі знають, що Україна і український нарід у неволі, але як мало є тих, що розумілиб траґедію українського народу? Тому на нас спадає обовязок щось у тій справі робити. Але так виглядає, що в теперішніх обставинах хвилево нема виглядів на ширше поле праці. Це факт, з яким треба числитись. І визнати, що в тому теж і ми самі винуваті. Тому треба в першу чергу змагати усіми силами до нової консолідації наших сил і начеркнення такого пляну праці, який в теперішніх обставинах є можливий до виконання. Він мусить обовязково мати за **першу і головну ціль: допомогу нашому урядови в його змаганнях зорґанізувати всі сили і засоби для оборони краю. А далі: виявляти дійсну природу українського визвольного руху, зверненого проти диктатур і насильств, а змагаючого до визволення України і віддання там влади в руки українського народу.**

III.

Американський нарід навіть не припускає, щоб його можна завести живцем у неволю. Очевидно, що може так статись, що й на Злучені Держави може ворог спробувати напасти в подібний спосіб, як це сталось з нападом на Гаваї. Але так буде, що поки американський нарід буде живим, поти буде боротись за свій край. І буде боронити своєї свободи до загину. Це є для нас усіх, що знаємо духа американської історії, самозрозумілим.

Подібне є і буде з українським народом в Европі. Це для нас, що походимо з української крови, є теж самозрозумілим Не змогла вбити в українськім народі духа свободи Москва чи Варшава, хоч давили той нарід сотнями літ, не вдасться цього осягнути тим менше Берлінови. Не зможе ніхто зацицькати українського народу якимись навіть „автономіями". Він буде держатись цього, що проголосив великий американський президент Вилсон минулої світової війни. А проголосив він таке:

„Нема народів ні великих, ні малих, як не може бути народів середніх. Є тільки народи, і всі вони мають однакове право на життя й на пошану їхньої волі".

В 85-ліття народин Вилсона згадувано у всій американській пресі далековидючий його світогляд і передбачування подій, що тепер наступили, а чого не булоб, колиб в Америці й світі були пішли за ідеями Вилсона. Ми бачимо, як американське громадянство вертається до тих благородних засад Вилсона, що зродились на свобідній американській землі й є в першу чергу американським, а в дальшому — вселюдським плодом. Та ми, що є з українського роду, завжди розуміли ось ці глибокі й благородні ідеї великого нашого президента і боліли, що вони не здійснюються. Теперішній наш президент продовжує велике діло Вилсона. І це додає нам надії, що наш уряд, коли встановлятиме разом з демократіями новий лад у світі, визнасть, згідно з ідеями Вилсона, теж і те, що й український нарід „має право на життя й на пошану його волі".

МАЛИ РАДІСНИЙ СВІТОГЛЯД

Щасливі українці тим, що хоч і назагал бідні матеріяльно, то зате мають такі великі духово-культурні скарби, яких не мають і деякі більші та державні народи. Культурно-духова скарбниця українців є багата тисячами народніх пісень, приповідок, переказів, казок, народніх оповідань, що переходять з уст до уст, тощо. Тай старинні оці українські культурно-духові скарби. Наприклад, деякі колядки, гаївки веснянки, пісні купальні, обжинкові, весільні, тощо, походять і зперед тисячі літ, бож деякі старинні колядки, наприклад, згадують і передхристіянського Даж-бога.

Досі українські наукові дослідники народніх пісень звертали головно увагу на те, що старинні пісні розказують про життя народу в давніх часах. А нам требаб тепер звернути ще більшу увагу на те, що старинні українські пісні мають назагал народний світогляд. До таких старинних пісень належать особливо колядки, які звичайно оспівують багатство-статки пана-господаря, пишні убори його господині, красу його дочок, силу й відвагу його синів, або прямо яких героїв чи їх геройчні вчинки.

Виступили українці на світову історичну арену як нарід державно - імперіяльний. Вже от в другій половині 10-го віку князь Володимир Великий з Києва управляв такою великою українською імперією, що простягалася від Чорного моря до Фінської затоки і від Волги на сході аж поза Карпати. Люди землі тоді мали подостатком. Торговля в українській імперії йшла жваво. Людям загально жилося добре. Мали й покладні гроші. А всі очі звертали на своїх величавих князів та пишних бояр. Бож то все свої були люди. Тому й підчас весільних радощів старалися хоч по театральному себе уподібнювати до своїх князів, називаючи молодого князем, молоду — княгинею, а хлопців-прислужників молодого — боярами. Драматизували й колядники різдвяні, та новорічні свята, уподібнювали в колядках пана господаря та його семю до княжого двору. От кажуть колядники, що пан-господар „сидить собі кінець стола, на нім шуба соболева, а шапочка королева". Та й багатий же собі пан-господар! — в нього, мовляв: „широкії ворота, за тими воротами стоять стовпи золотії. Сам хазяїн ходить, як місяць ізходить. Його жена ходить, як сонечко сходить. Його діти ходять, як зірочки сходять". Отак бундючно, по багатому, по пансько-господарському старинні українці думали й співали, а нам тільки свої пісні передали.

Ще інша колядка розказує, як то вийшли в неділю хлопці-молодці з церковці та й почали радитися, чи не скинутися їм та купити собі човен і поплисти на службу військову до грецького царя. Кажуть. „Скиньмося, браття, по золотому, по золотому, по червоному, та й купім собі золотий човен, золотий човен, срібне весельце. Та пустимося краєм Дунаю — там ми чуємо доброго пана, доброго пана, славного царя. Там ми будемо добре служити, а він нам буде добре платити". От яка то мова тих давніх, імперіяльно-державних часів українського народу: не будь який човен куплять собі хлопці, але, мовляв, золотий. Не будь яке весло, але „срібне весельце".

Ще інша давня колядка розказує про якогось українськог лицаря-князя, що то, мовляв, пішов війною на грезький Царгород. Щоб збутися такого завзятця, царгородці спершу дарують йому коня в багатім нарядді. Та він не хоче. Він бє на місто. Дарують йому миску золота. І не гляне на золото. Та коли „Вивелиж йому панну в короні, він панну взяв, та й поцілу[illegible]вав, та й подякував, шапочку ізняв, шапочку ізняв ще й поклонився". От лицарська то мова! Таким лицарем, що за панну-царівну воював, був і самий Володимир Великий.

Взагалі думали, говорили й ділали наші давні предки тих давніх часів, коли Україна була метрополією величезної імперії, про славних своїх князів, про їх блискучі двори, і про свої власні достатки. І коли то знов заговорять українці як пани-господарі своєї багатої та незалежної України?

О. Івах,
Винніпеґ.

КЛЯВДІЯ ГАВРИЩАК-ОЛЕСНИЦЬКА

Свят-Вечір

Мері бігла вузкими, зле освітленими сходами до гори, притишуючи кроки за кожним пройденим поверхом. Щораз виразніще долітали дитячі вигуки, крізь які голос Марти дзвенів для неї наче провідний інструмент в орхестрі. Через день поспішна праця силоміць відганяла кожну думку про дитину, і аж від хвилі, як кинувши через робітню останнє „добраніч" вибігала на вулицю — неспокій, чи за цих довгих вісім годин не сталося дитині що злого, гнався за нею аж до самого порога хати.

„Чому у тебе такий переляканий вигляд?" — питала часто сусідка, як задихана Мері являлася на порозі, щоб забрати Марту. І у цьому питанню усе звучало щось наче скрипклива нотка обиди. Бо щож лихого може стрінути дитину під такою доброю опікою, як її? Вонаж зараз не мусить бути недбалою ізза цього, що оплачувана малими грішми...

Це траплялося усе, як дитина сиділа над книжечкою, чи іншою спокійною забавою. Мері булаб найбільше рада, щоб кожного разу при її повороті дзвінкий голос Марти розливався по сходовій клітці і вигладжував її хвилюючі нерви підчас цього, як волікла сходами змучені стоянням ноги. Але зноваж сусіди не дуже це любили...

Смикнула наче тінь попри відхилені двері, звідкіля виходили дитячі голоси. Малощо не перевернула фляшки з молока, що її виставив хтось у темному переході, і запираючи віддих задержалася на мить у півкрузі. Закрутив у носі запах спаленого товщу що зібрався у куті біля її мешкання, немов нарошно вибравши це безпечне місце, звідкіля не прожене його ніхто частим втворюванням дверей та провітрюванням.

Замкнула тихо двері та засвітила світло. Непривітність полишеного у поспіху безладу жбухнула у вічі і Мері почала мерщій збирати посудину зі засохлими слідами снідашку, що блимала більмами на незастеленому столі. Пара у радієторі сичала голосно немов лютуючи, що прийшов хтось заколочувати спокій у хаті. Мері засувала крісла на місця, замикала шуфляди стараючися найшвидше довести до ладу обстановку. Може й не заслугували аж на таку назву кілька дешевеньких предметів, які остали їй після всього, що мало будьяку вартість та пішло на видатки, не минучі у кожній траґедії...

Ледви година часу остала, щоб усе приладити. І Мері спішилася, хвилювала, хоч цей, що для нього ладила Свят-Вечір минулих літ не вспоминався цим разом про неї. Так радо завернулаб була та знівечила тепер ці спори, що починала з Борисом у перших літах подружя над цим, як недоцільним робити у хаті Різдво тоді, коли усі вимели останній його слід зі своїх хат.

„І щож воно шкодить? Таж Марти уродин також крім нас ніхто не святкує! А годинами гаруєш та турбуєшся, щоб лиш зробити дитині радість. Чиж і я не варт цього у тебе?" — пробував докоряти Борис, а голос його ставав мягкий та теплий.

Мері швидко відвертала голову, щоб надто легко не відчитав він з її зору цього, що й так не було ніколи тайною для нього: як безмірно багато значить для неї.

Та всеж — тяжко було їй звикнути до чогось, що давно вже закинула була її рідня, а й самій спочатку видавалося як реквізит театральної виставки, занесений у приватне мешкання. Сіно, свічки, колач — тарілки та порожне місце за столом, що на ньому мав засідати дух цих, які відійшли. Забрало часу, поки Борис навчив її дивитись на ці речі очима прастарих звичаїв, культу землі та предків, віри, якій не треба блеску ні величі, щоб вдержати себе незахитаною. Хоч ні, цього знанням" не можна було звати. Це радше була якась стихійна хвиля нових почувань та зворушення, що нуртувала крізь її життя від менту, як стрінула Бориса.

„Видається мені" — говорила йому раз підчас проходу понад море, що з нього так залюбки користали поки прийшла на світ Марта — „начеб ти прорубав для мене у цьому місці океану велике вікно. І крізь нього бачу цвитучу та запашну землю, що приближається до мене на віддаль биття серця".

Мері застелювала швидко ліжечко Марти, збирала розкинені по землі дитячі забавки, а перед очима один за другим мигали спогади, наче зі скритки пережитого витягав хтось різдвяні листівки та розсипав їх по хаті.

— — — — — — — — —

Мабуть два роки тому. Мері бачила себе, як з розігрітим від варення лицем розмовляє з чоловіком крізь відчинені кухонні двері. Борис по живому порається біля святочного накриття під пильним оком Марти, що зачепилася бородою за край стола і закидує тата безупинними питаннями.

„Знаєш", — кепкує Мері — ти подобаєш у цій хвилі на провідника таємного культу, що одинокий визнається у його складних обрядах, і ізза цього стає пересадно достойним!"

„А ти наче паламар" — відплачується миттю Борис. — „Від ранку до вечора так занятий порохами у церкві, що й часу не має на молитву. І йде до пекла — хоч життя ціле пересидів у церкві!"

Сміються обоє, а Мері радіє, бо видається їй, що ось Борис визбувається поволи туги за цим усім, що покинув на рідній землі, а яка зі здвоєною силою вертала до нього при нагоді Різдва. Ставала на цей час стіною між ними, полишаючи по одному боці її саму, розрадувану родинним життям, занурену по вершки свойого „я" у світі, що видавався існувати лиш для них троє. Так начеб відмежували вони найкращу його частину своїми руками, злучивши їх разом як діти, що граються у „млинське коло". А у цей вечір усе звикла була відчувати, як без упину віддалюється Борис почуванням від неї та дитини, щоб засніженими шляхами слати їх у рідну землю, покинутим близьким.

Хотілося їй деколи заздрощами боронити цього, що вважала своїм правом та власністю.

„Чиж не безглуздя" — пробувала кожного разу вспокоювати себе — „бути заздрісним за щось, до чого людина молиться?"

Сьогодня вже не потребувала цього робити. Сама клячала перед усім, що було святощами для її чоловіка і находила живий та нерозривний связок між цим, що розділювали простори, віки, а навіть — смерть.—

Стукнуло втворюване вікно. У віддалі, яку зміряти мож було рукою, Мері доглянула сусідку, що саме вернула з праці і не вспівши скинути плаща та капелюха поспішно витягала зі скринки за вікном горщики та ставила їх на кухню. Мері й собі сягнула по сірник та стала підгрівати святочні страви, що їх злагодила попереднього вечора. Швидко забулькотіло у горщику і запах борщу став паношитися по хаті. За стіною пускав хтось у рух відкурювач. Скрипів тісними трибами — сопів дихавицею.

„Як життя нас усіх", — думала Мері — „що вертають з праці та перед сном рештками сил стараються створити собі оману краси та ладу".

Стягнула стору у вікні, накрила стіл, та поставила на ньому три тарілки.

— — — — — — — — — —

Останнє Різдво. І перед очима Марта. Цей фанатичний поклонник різдвяник звичаїв далекої країни, що виростав у нюйорській дільниці.

„Мартусю, ходи колядувати з татом!" — кличе Борис.

Миттю сидить на його колінах, хоч для цього треба було покинути прегарну забаву з новою лялею. Дві парі лискучих, темних очей глядять розрадувані на себе, а тоненький дитячий голос вплітається наче ангельське волосся у зрілий баритон Бориса. Розширюються малі кімнати, вікна наче видуваються від багатої святочної мельодії, виплеканої кимось, що його капля крови розливається по жилах їх троїх.

Мері чула під своєю скірою її тепло та животність. Слідкувала за нею, як обігала її мозок, полишаючи думку ясною та прозорою.

„Щоб землю з небом в одно злучити" — тягне Марта, аж примикає оченята, а її тоненькі нотки не дуже-то погоджуютья з чистим голосом тата.

Краплина спливає до серця почуттям такого безмірного щастя та спокою, що Мері готова плакати. Щось ні трохи не подібне до молодечого вдовілля та легкодушної безжурности, що усе розсаджували її істоту під ритм та звуки веселої музики, чи співу. Ні похоронна безнадійність, що зашморгує горло тоді, як прислухується до композицій, що відтворюють жалісні настрої.

„Це мабуть сльози радости" — думає Мері. І тямить, як в розмовах з Борисом колись так радо називала їх „чистим нонсенсом".

„Чи покінчиш нарешті з цими горщиками?! — стягає її у дійсність Борис. „Мені видається, що наші сільські жінки щасливіщі від тебе. Ціла рідня їсть з одної миски, і тому лишається їм час і охота складати пісні, чи мережати поезії нитками".

Мері відпинає фартух та сідає поруч чоловіка. Хату освічує тепле сяйво ялинки, а Марта дбайливим рухом мами пригортає покинену лялю і затишно втискається між них обоїх.

„Нічого сумного, ані жахливого!" — заповідає Мері знаючи, як деколи у такі хвилі Борис мимоволі вертається

(Докінчення на стороні 9-тій)

КУПЕЦЬ, ЩО ОГОЛОШУЄТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ, ЗАСЛУГУЄ НА ПОПЕРТЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

ОСИП ФЕДЬКОВИЧ

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Звіночок звонит, звонит, звонит,
Все місто в світлі, в раю тоне,
Аж до касарні бє ся ехо,
Бо в тій касарні темно, тихо.

Лиш онде жовнир в світлі луни
На слуп приперся гей до труни,
Сльозаве око в небо зносит,
І ніби звізди о щось просит.

А звізди так му світя ясно,
А по домах весело, красно...
Чогож єму так серце мліє,
Коли ніхто не печаліє?

Га, відкиж я то можу знати?
Єго не смію запитати.
Не видиш, як він брови хмурит?
Хто знае, чом ся жовнир журит.

Христос Раждається!

1941

НАРОДЖЕННЯ ІСУСА

(Маловав Осип Бакос)

Історична Різдвяна Звізда

(Подав д-р Володимир Кучер).

У евангелії Матея гл. II. зач. 3. читаємо: „Коли Ісус народився у Вифлеемі юдейськім за панування царя Ірода, тоді прийшли зі Сходу мудрці в Єрусалим, питаючи: „Де находиться новонароджений жидівський цар, бо ми на Сході виділи звізду його, та прийшли поклонитися йому".

Що-року на Різдво слухаємо цих слів евангелиста, а ніхто з нас навіть не запитається, чи згадані евангелистом події мали місце дійсно на початку першого року християнського числення часу. Якщо розглянемося старанно і докладно в історії та астрономічних даних, так довідаємось, що зафіксування року 0 і датування народин Христа на 24. грудня не погоджується в ніякий спосіб з історичними та астрономічними подіями того часу. Перш за все Ірод помер 4 роки перед початком християнської ери. З того виходить, що відвідини Ірода трьома царями зі Сходу, а дальше масове душогубство дітей у Вифлеемі на всякий випадок мусіли відбутися на кілька літ перед початком християнської ери.

Іван Кеплер перед 300 літами старався пояснити слова евангелиста науково-астрономічним способом. На його думку, вефлеемська звізда була незвичайною конюкцією Юпітера і Сатурна, яка в 7-мім році перед хрестиянською ерою тричі по собі виступала у звіздозборі Риб.

Одначе таке пояснення не годиться з евангелією, бо там мова тільки про одну звізду, а ніяк про дві. Не можна також вияснити тексту евангелії наглою появою нової постійної звізди, яка по короткім часі промінювання опісля щезла, бо тепер можнаб її нинішними математичними методами визначити. А так воно не є. Нині астрономи вважають наслідки дослідів Артура Штенцля за найбільше влучні у цій справі. На зовсім конкретних основах вияснює Штенцель, що вефлеемською звіздою була комета Гелія, яка по кожнім 75-літнім навороті наближується до орбіти землі.

Свої досліди виводить Штенцель від давніх біблійних пророцтв, в яких кажеться: „Зійде одна звізда з Якова, а одна комета зійде з Ізраїля". А евангелист Матей пише дальше: „І ця звізда, яку ми виділи на сході, посувалася сюди перед нами". Заохочений цими даними вирахував учений дорогу геліївської комети на час народин Христа. І показалося тоді, що ця „звізда" сяла в 12-ім році перед християнською ерою. А ця саме комета була тоді видима вперше дня 25. серпня перед сходом сонця. У слідуючих днях вона щораз сильніше ясніла і віддалювалася позірно від сонця, щоби опісля по повнім бігу довкола землі приблизитися до нього на початку вересня; 9-го вересня щезла вона зовсім в ясних проміннях сонця. Однак у половині вересня засяла комета на ново, але вже при заходячім сонці: ця її поява мусіла зробити в тих часах велике враження на вавилонських астрономів.

Зі сильно розвиненим знанням астрономії у народів старинного Сходу вязалось у них багато пророцтв. Тому дуже правдоподібне, що біблійна заповідь появи нової „царської звізди" була також знана не тільки Вавилонові, але й Мезопотамії; отже поява нової звізди, яка для країни тільки царів-фільософів, сяла саме на західнім небосклоні, мусіла бути тільки астрономічним потвердженням правдивости пророцтва. Якщо приймемо, що негайно по появі комети три царі вибрались у дорогу через Пальмиру і Дамаск, то комета підходила за цей час чимраз вище та сяла чимраз ясніше. Коли царі минули вже Дамаск, комета звернула сповидно свій хід на південь; це могло наступити в половині жовтня. З такої причини царі змінили відповідно напрям їх дороги та зайшли через Юдею до Єрусалиму. Тоді „царська звізда" находилась на південнім заході від Єрусалиму. А що від царя Ірода нічого нового в справі появи нової звізди не могли довідатися, тому пішли вони дальше за звіздою і так дійшли около 28. жовтня до Вефлеему, де в шопі, над якою сяла комета, найшли новонародженого Ісуса. Комета находилася тоді знов найближче сонця, тому видавалося, немов би вона стояла постійно над Вефлеемом. Відтак знов щезла в проміннях сонця.

З отсих, коротко наведених дослідів А. Штенцля виходить, що святкування Христового Різдва постановлено в реченці, який не відповідає дійсности. Грудень і січень є найхолоднішими місяцями в Палестині, тому неможливе, щоби при температурі в границі 0° С могла худоба перебувати на вільнім воздусі та мала ще як поживу живу пашу. А навпаки, в жовтні це зовсім можливе. Питання, чому християнська Церква вибрала саме такий речинець для обходу Різдва Ісуса? Передовсім треба знати, що християнська Церква в перших трьох століттях зовсім не святкувала Різдва; щойно в четвертім столітті завела його святкування на 6. січня, а з кінцем цьогож століття перенесла це свято на 24. грудня, т. є на день зимового звороту сонця. Цей день також погани святкували як свято побіди сонця над зимовою нічю. Постановою свята Христового Різдва на день свята побіди світла над темнотою хотіла християнська Церква оживити це поганське свято християнським духом, а через те уможливити поганам доступ до християнської Церкви. Отже святкування Хр. Різдва в дні 24-го грудня зовсім не противиться правдоподібности народин Ісуса при кінці жовтня.

Взагалі святкування народин Христа зовсім не має нічого спільного з тим, що його дата року і місяця ніяк не стоїть у звязку з історичними й астрономічними подіями того часу. Тут важною є зовсім інша справа, а саме [illegible] ха і настрій людини, яка святкує це свято. У часах непевности і горя народу свято Христового Різдва є не тільки святом побіди світла — але й святом сподіваного мира на землі.

З РІЗДВЯНИХ ПОРАД.

Коли хочемо, щоб наша невеличка різдвяна ялинка залишилася якнайдовше свіжа і зелена і або не опадали з неї шпилечки — поставимо її до більшої посудини з водою розмішаною наполовину з гліцериною. Витримає так ялинка і місяць.

Якщо варимо рибу покраяну на кусні, то мусимо давати її до кипячої води, бо інакше втратить смак та ріжні добрі складники. Зате, коли варимо цілу рибу, то даемо її тільки до ледве теплої води, бо інакше шкіра потріскає.

ЗАХОВАЙТЕ СОБІ СВЯТОЧНЕ ЧИСЛО, ЩОБ ПОШУКАТИ В НЬОМУ БИЗНЕСОВОЇ ФІРМИ, ЯК ВАМ ТРАПИТЬСЯ ПОТРЕБА

Богдан Ленкий.

В Різдвяну Ніч

Немов далекий, гарний сон
Село ввижається мені.
Хати стоять в вінку сосон,
І квіти, мов чарівний сон,
Мороз малює на вікні.

Крізь квіти видно: білий стіл,
Родина при столі сидить,
В куті сніп хилиться у діл
І дідухом прикритий піл,
І пісня гомонить.

Старинна пісня! Ніби дзвін
З забутих цвинтарів.
А в ній — дивись — який розгін,
Далекий гін, гень, аж поза Дін
Окрилених мечів!

Старинна пісня! Про похід
В невідомі краї,
По шуби, золото і мід, —
Похід по славу, аж на схід,
У теплі вирії.

А в ній, чи чуєш? — грає шум
Розбурханих надій,
І щастя сміх і долі глум,
І гомін предковічних дум,
І зойк розбитих мрій.

Все, що нам снилось колись
У гордім слави сні,
Й пропало, ділося кудись,
Й забулося — нараз — дивись!
Вертають нам пісні.

***

І нині, у Різдвяну ніч,
Як буря загуде,
Й пожежі, ніби тисяч свіч
Кинуть нам іскрами до віч,
Вважайте! — пісня йде

Велика пісня прежніх днів,
Мов дзвони зпід могил,
Мов брязк окрилених мечів,
Мов предків зойк, мов крик дідів
„Добудьте решти сил!"

Добудьте сил, бо Господь вість,
Чи ще далекий день,
Що злий за злочин відповість,
Що щезне кривда, завпсть, злість,
Настане Волі день!

Різдвяні Вірування і Звичаї

Різдво це сьогодня найбільше християнське свято. Деякі народи святкують його краще чим свято Воскресення.

В перших віках християнства не святковано Божого Різдва окремим святом, з тої простої причини, щ первісні християни не знали дня Народин Ісуса Христа. Щойно в 355-му році римський папа Ліборій дав почин до святкування Народин Спасителя Світа. День 25. грудня признано днем Народин. З часом скромне свято перемінилося в величавий празник, довкола котрого зріс ряд народніх леґенд, вірувань та звичаїв.

*

Ніч перед Божим Різдвом, це ніч повна чарів і див. В цю ніч вода в джерелах і озерах перемінюється в мід або вино, а деколи й в плинне золото (ірляндське повіря).

Бретонська леґенда згадує, що в ніч Різдва розцвитає цвіт папароти (подібно як в нас в ніч Івана Купала).

Чехи й лужичане вірять, що під снігом розцвитають прегарні цвіти, птахи співають людським голосом, а затоплені дзвони плачуть на дні замерзлих озер.

В Еспанії, в ніч Різдва, діти кладуть свої черевики на бальконі, в святій вірі, що ніччю вулицями переїде трьох королів і наповнить їх солодощами та дарунками. Тому ранком першого дня свят еспанські бальконі переповнені ляльками, дерев'яними кониками, оловяними жовнірами та другими забавками.

В Сербії невинні дівчата ходять по воду до озера, бо вірять, що в день святої вечері ангели літають над озерами і благословлять їх. Ту воду пють серби при святій вечері.

В Бретонії селяне вірять, що в ніч Різдва звірята дістають людську мову й хвалять Ісуса Хрсита.

*

Не всі народи їдять пісну святу вечеру. Цей звичай принявся головно в словян. На Заході, в Франції та Англії, головна страва на святій вечері це мясо, а передовсім традиційний індик. В Франції звичай велить подати ще кишку в крови й солонинки.

Француз святкує в каварнях, ресторанах, на вулиці, — він не зновить самоти. В Англії святкують дома, в тіснім родиннім кружку.

В Німеччині, після вечері, молоді й старші гуляють довкола ялинки. Кожну жінку, котра найдеться під галуззям ялинки, мужчина має право поцілувати. Такий є прастарий звичай.

В Італії, в навечеря свят, таємнича Бефана (наш св. Миколай) роздає чемним дітям дарунки. В руках держить вона мітлу, на памятку, що свого часу, коли трьох мудрців просило її йти з ними до Вифлеєму, вона відмовилась, бо не замела була ще своєї хати.

В день святого вечера жаден корабель в Фінляндії не кине пристані. Всі моряки святкують дома. Ранком першого дня свят запалюють фінляндці свічки в своїх вікнах та рисують знак хреста на дверях.

В Ляпонії, один з поважніших мешканців оселі, зодягнений в рибальські сіти відвідує помешкання й глядить чи всі святкують, як слід, чемним дітям дає дарунки.

В Румунії господині несуть колач, котрого форма зображує Боже Дитя в пеленках. В середині колач наповнюють медом та горіхами. В день Різдва, румуни кроплять двері своїх домів свяченою водою. До цеї церемонії просять священика, котрого відтак щедро гостять.

В Чехах діти кладуть на поріг тарілки, щоб св. Миколай, коли зійде по золотім шнурі з неба, наповнив їх дарунками.

Різдво для шведів, це час загальної згоди. Підчас святої вечері, шведи здіймають своє взуття, котре кладуть разом, як символ згоди. Цього дня, навіть парляментарні посли, з противних, поборюючих себе взаїмно партій, в примірній згоді святкують разом.

НА РІЖНІ ТЕМИ

У ВОЄННИЙ ЧАС.

Конгресменка Едит Норс Роджерс виробила проєкт закону про заведення „допомогового жіночого військового корпусу".

За цим проєктом, жінок мали би брати до небоєвих обовязків, які тепер сповняють вояки й цивільні добровольці. До цеї служби мали би право зголошуватися на протяг війни здорові й моральні жінки в віці від 21 до 45 літ життя.

Ті, що зголосяться до цеї служби, будуть підлягати військовій дисципліні й перейдуть відповідний вишкіл.

ВІЙНА Й ЛЮДИНА.

На „краєвій конференції для справ родини", що відбулася оноді в Ню Йорку, виступив Едвард Линдемен, відомий професор суспільних наук, з рефератом про родину в воєнний час.

Прелеґент найшов між родиною й війною цікаві відношення. Мовляв, кожна людина хоче в родині забезпечити собі певне місце в цій родині. І так само кожний нарід хоче забезпечити собі певне місце в світі. Деякі народи переконані, що забезпечене місце в світі означає для них лише панування над іншими народами. Тому вони далі переконані, що добитися свого місця в світі можуть лише війною.

Подібно деякі одиниці в родині теж думають, що їх місце в родині забезпечене тільки тоді, коли вони можуть панувати над іншими членами родини. Такі одиниці, повні жадоби влади й до панування, будуть вести в родині постійну війну й інтриґи, аби покорити інших членів родини..

На думку проф. Линдемена, в світі не буде мира так довго, поки людство не перевиховає родину й не вилічить її з жадоби влади й панування.

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І ВОЄННА ОБОРОНА.

Як війна заставляє всіх глядіти на свою роботу через воєнні окуляри, видно хочби зо заяви нюйорської Кооперативної Школи для Вчителів про опіку над дітьми й оборону.

Ця школа видала заклик за добровільними опікунками для дітей. Говориться у заклику, що не дивлячися на війну „родинний настрій мусить бути удержаний, що дитині мусить забезпечити місце, в якому вона може жити, рости в здоровлю, без страху в безпеченстві".

З огляду на те, що тепер щораз більше жінок кличеться до оборонної й іншої служби, звязаної з війною, жінки мусять почувати певність, що їх діти будуть забезпечені.

ПЕРЕСТОЇТЬ ВІЙНУ.

Багато змін у людському житті заведе війна, але найдеться багато річей, яких і війна не змінить.

Одною з них є зовсім певно святкування Різдва. Війна заведе в нього певні зміни, але в основі своїй Різдво на далі останеться традиційною, домашньою, родинною врочистістю.

На цю порівнуючу вічність Різдва вказує хочби те, що Різдво заховало в собі не лише найдавніші християнські звичаї, але й багато дохристіянських звичаїв. Заховалися вони не лише в нас, а просто в кожному християнському народі.

Каже Бистронь, відомий історик польських звичаїв: „В різдвяних урочистостях заховано низку відвічних звичаїв, часами давніщих від християнської традиції, що перед віками насунулася на давні свята поганські".

СТАРЕ Й НОВЕ.

Попри старинні Різдвяні звичаї, що сягають ще дохристіянських, „поганських", часів, маємо в Америці вже звичаї, перебрані від інших людей на іміґрації.

Одним з таких звичаїв є Різдвяна ялинка. На Україні її не знають. Занесено її зо західної Европи наперед в українські міста. На села вона ще не проникнула. Та серед української іміґрації вона загально поширена.

Ще іншим новим звичаєм є давання особистих подарунків. На Україні Різдво родинне свято. Як коли дарунки дають, то дають їх цілій родині. В Америці звичай родинних подарунків давно вже перевівся; тепер тут просто кожному дають особисті дарунки, себто такі, що належать виключно йому. Це вже стало теж загальним звичаєм серед українських іміґрантів.

ЗАКИНЕНЕ СТАРЕ.

Попри те, що в Різдвяні звичаї заводиться нове від сусідів, в них заводяться зміни ще й через те, що закидається старі звичаї.

Наприклад, хати вже не прикрашують у традиційний спосіб. Ні підлоги ні стола не вкривають сіном. І якби хтось таке зробив, то на це інші поглянули би не як на прикрасу, але як на засмічення хати.

Словом, спернися зо собою двоякі звичаї, і один з них мусить уступити іншому.

ВІЧНА БОРОТЬБА.

Властиво така боротьба між відмінними народніми культурами велася здавна, просто все. Одним з проявів цеї боротьби є спроба нащіплювання старих звичаїв на старі. Ось хочби це прикрашування хати в Різдво сіном. Коли спитатися в старому краю селян, чому чи пощо вони це роблять, то вони часто відповідали, що це на память того, що Христос родився в стайні. Та наукові розсліди над цим звичаєм відай доказують, що він сягає дохристіянських часів; це відай щось у роді старого ворожбицтва: себто сіна на те так розкидається в Різдво, щоб через цілий рік його було подостатком.

ВСЮДИ ПЕРЕМІНА.

Іміґрант звичайно уявляє собі старий край таким, яким він був, коли він його покидав. Він часто й не уявляє собі, що з того часу, як він покинув край, в ньому зайшли ріжні зміни. Приймаються нові звичаї споза краю, та приймаються теж нові звичаї з інших околиць того самого краю. Бо треба знати, що, хоча в кожному краю між звичаями ріжних околиць краю є багато подібностей, все таки є багато ріжниць.

Відай немає на всій Україні Різдвяного звичаю віншувати вівцею, який є на Гуцульщині. Один письменник, родом з Гуцульщини так описує його: „Рано, перед Свят Вечором ґазда вводить білу вівцю до хати й починає вінчоване: „Ґаздине ти моя, із цим сетим вечором вінчую тебе оцев вівцев, щистем, здоровем і многа літами. Абес була сита, єк земля, багата, єк хліб, а красна, єк весна. Аби тобі ніколи не зводилася худібка, єк те Боже сето ніколи не звидеси..."

РІЗДВЯНИЙ СПОГАД З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

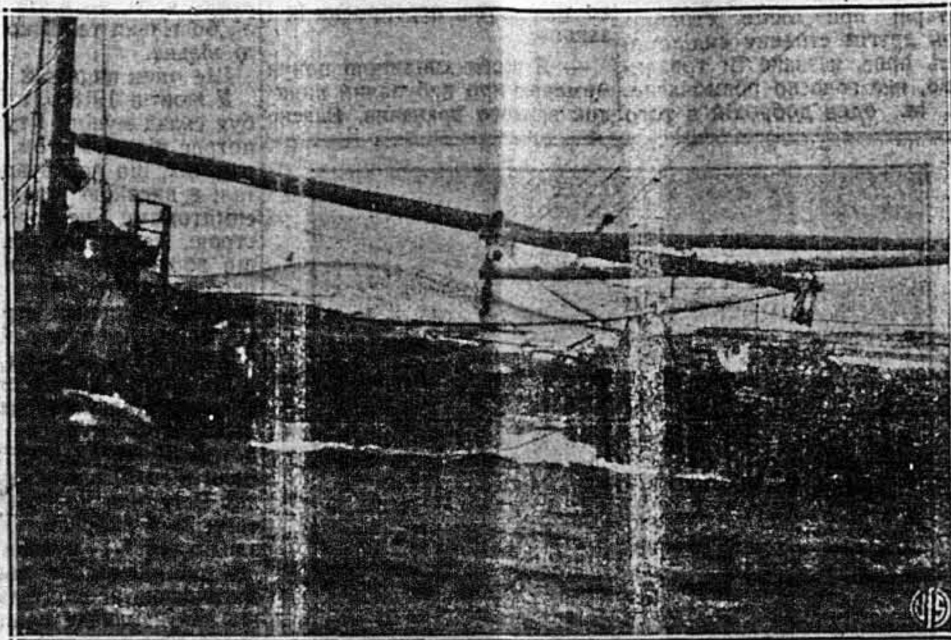
Надходить наше Різдво й чогось пригадується мені 1937 рік, коли то абсольвенти Мукачівської ґімназії вибрались на самий Святий Вечір на Гуцульщину, щоб збирати колядки для проф. Колесси для аранжировки. Між тою групою охотників був і я. Через Різдвяні Святки були ми в селі Богдані. Не можу отрястись з того образу голоду і нужди, що я в тому селі бачив. Особливо, коли це порівнаю з тим, як живеться мені в Америці, бож тут розкіш в порівнанню з тим, що там було. І якось збирається мені самому на те, щоб сумно заколядувати, або хоч віддати віршом те, що бачив і що тепер відчуваю:

Сумує гуцул, сивоусий, похилий,
Мовчить гуцулка молода,
О нині Ти вродивсь наш Ісусе,
А в нас хліба в коморі нема.
Може завтра... завтра...
Цить, дитинко, цить
Журба хай сьогодні замовкне.
Хай журба сьогодні спить!
Дитя з радістю всміхлєсь,
Очі мокрі від сльоз
А з грудей дитини дише
Смерть-туберкульоз.

Юрій Ґабода,
Нюарк, Н. Дж.

Що край — то обичай.

В Китаю мужчина і жінка рідко бачаться перед шлюбом. В нас — якраз навпаки.

ТОРПЕДА ЙОГО ПОЦІЛИЛА.—Наладований деревом американський корабель „Абсарака" доїхав до американського берега не дивлячися на те, що його поцілила торпеда з японського підводного човна. Корабель потав у воду, але не затонув. З порту виїхали портові човни й затягнули корабель до порту, хоча морські хвилі переливалися через його поклад.

Таємниця Нашої Душі

Пророчі сни і спроби їх наукового пояснення.

Знаменитий психіятр Шарль Ріше у своїй книжці „Метапсихіка" обговорює проблему т. зв. „пророчих снів" і при цій нагоді наводить такий випадок:

„Один мій приятель Анрі Буїсон бачив у сні префекта Парижа Лепена, що бігав по вулиці в доволі оригінальнім одязі: на одній нозі мав чобіт, на другій домашній пантофель, був тільки в піжамі, а замісць ковнірця мав шалик. Мій приятель, очевидно, оповів про свій сон рано жінці й дітям — і всі сердечно всміялися з того сну.

Та якеж було їх здивування, коли вечером того самого дня, около 12-тої години вночі — вибухнула велика пожежа і Буїсон побачив — тим разом на яві — Лепена, зовсім в такім самім одязі, як у сні! Він кермував рятунковою акцією, не маючи часу вдягнутися".

Навівши ще кілька інших подібних випадків, Ріше доходить до таких висновків: „В деяких обставинах, ще недостаточно простудіованих, деякі особи можуть предвидіти майбутні події, що їх предсказати згори є абсолютна неможливість. Ці особи вказують на такі подробиці цих подій, що таке пророцтво не дасться вияснити ані припадком, ані збігом обставин".

„Пояснення снів".

Інший французький психіятр Аллянді у своїй цікавій праці п. н. „Пояснення снів" назагал схиляється до гіпотези Рішета, але вимагає, щоб кожний такий „пророчий сон" піддати докладній аналізі.

Аллянді наводить такий приклад:

„Молодий чоловік вернувся з подорожі. В хаті застав загальну втіху з того приводу, що його мама, яка кілька днів передтим перебула запалення легенів, щасливо минула крізу й є на найліпшій дорозі до видужування. Тимчасом вночі йому сниться, що мама померла. І справді, за кілька місяців мати померла, отже сон справдився".

Одначе Аллянді поясняє цей сон природно: син, який після довшого побуту поза хатою — живіше відчув всі зміни, які сталися за його неприсутности — мусів добачити у вигляді мами якусь таку риску, що сказувала на існування смертельної недуги. Це запримічення заховалося — так би мовити — під поверхню повної свідомости — і вночі проявилося, як сон.

Жінка, що предвиділа свою смерть.

Зновуж французький психіятр Люміер наводить такий приклад:

„Одна жінка бачила в сні незнайому даму, яка скоро бігла тунелем і пригортала до серця пачку зі сміттям. Жінка, що мала той сон, померла шість місяців пізніше на рака".

Люміер пояснює цей сон зовсім метапсихічно, тобто не старається шукати природнього пояснення. Тунель — це смерть; Люміер опирається на багатьох фактаж давніших і сучасних психіятрів — і всі вони пояснюють тунель завжди однаково. Пачка сміття, яку жінка пригортала до серця, символізує рака, тобто злосливий новотвір, а скорий біг — символізує скорий розвиток недуги. Отже Люміер не знаходить тут ніякої можливости пояснити цей сон у природний спосіб, тимбільше, що лікарі відкрили в цеї жінки рака щойно перед самою смертю.

„Збіг обставин".

Одначе Люміер велить поступати в пояснюванні таких снів дуже обережно. А саме — частіше, як нам здається, може тут заіснувати збіг обставин, який і в життю часто трапляється. — І він наводить кілька таких „збігів обставин" справді незвичайних.

Дня 25. червня 1930 р. до його клініки прибули в цій самій годині дві жінки, що мали те саме імя і прізвище, той самий вік і фізичну подібність, а одначе зовсім не знались. Рентґен виявив, що обі жінки є хорі на сухоти, причім стан недуги обох пацієнток був такий сам до найдальших подробиць.

Інший збіг обставин:

Дня 2. липня 1930 р. прибув Люміер на своїм яхті до берегів острівця Поркерроль на Середземнім морі. Між його співтоваришами дороги находився м. ін. д-р И., який минулої осени пережив немилу пригоду: а саме, він, вертаючись з ловів, перекинувся своїм автом на ховзькій дорозі й тяжко потовкся: м. ін. він дізнав доволі оригінального випадку — йому роздерлася діяфраґма. По двох місяцях йому перевели успішну операцію в Ліоні й він прийшов до здоровля.

Ну, нічого. Люміер зі своїм товариством прибув на островець і перед вечером ціле товариство найшлося в місцевій каварні при одним столику. При другім столику сиділо якесь інше, незнане їм товариство, яке голосно розмовляло. М. ін. один добродій з того другого товариства почав голосно оповідати свою тамтогорічну пригоду. „...Знаєте, вертався я з ловів, на дворі ховзько, моє авто ледви посувається вперід. Нагло воно вивернулося — я впав на землю — і внаслідок упадку мені роздерлася діяфраґма. Лікарі надзвичайно здивувалися, коли побачили в мене таку оригінальну рану: я ще й тепер заложуся з кожним з вас, що на землі нема другого чоловіка, який би колинебудь перейшов подібний медичний випадок"...

Очевидно, що Люміер і ціле його товариство — просто з дива не могло вийти: адже ж це точка в точку такий самий випадок, який трапився їхньому другові д-рові И., осінню минулого року. Люміер піднявся, приступив до невідомого товариства, перепросив їх і заявив:

— Я перед хвилиною почув мимоволі про небувалий випадок важкого зранення. Власне одному мойому другові притрапилося таке саме і в таких самих обставинах. Я цікавий, чи справді заходить тут дивний збіг подібних обставин... І він розповів усі найподрібніші обставини, цього випадку.

Виявилося, що обставини були ідентичні до найменших подробиць.

Фатальні обставини.

Підчас війни до ліонського шпиталю привезли вояка Б., раненого 3. листопада 1914 р. нижче правого коліна. Вояка положили на ліжку ч. 31. у салі св. Людвика.

Рана скоро загоїлася і Б. вернувся на фронт. Дня 7. листопада 1915 р. він знову був ранений, знову в те саме місце, його знову відіслали до Ліону і знову положили на те саме ліжко ч. 31. — в тій самій салі, бо тільки те ліжко було тоді вільне.

Ще один випадок:

У жовтні 1918 р. в Ліоні вибух склад муніції і гук вибуху потряс цілим містом. Один з ранених, що перебував у шпиталі з високою гарячкою, зі симптомами нервового розстрою, так налякався вибуху, що збожеволів і, вхопивши револьвер, що лежав під його подушкою, почав стріляти на всі боки. Двоє людей зранив, а доглядачку вбив на смерть.

На другий день сестри з цілого шпиталю вибралися до міста, щоб купити траґічно погибшій доглядачці вінець в імені цілого персоналу шпиталю. Вступили до склепу з квітами — й вибрали. Коли вже заплатили — купець заявив, що цей вінець виплела одна доглядачка зі шпиталю, яка у вільних хвилинах працювала в нього при плетенні вінків. Коли здивовані сестри заявили купцеві для кого цей вінець — купець мало не зімлів: це була та сама! Значить — доглядачка сама для себе виплела вінець.

Люміер — навівши кілька таких дивних випадків — питається: Чи бува і в так зв. „пророчих снах" не грає „збіг обставин" засадничої ролі?

„ВИНІ" ДАЄ ЗНАК ПЕРЕМОГИ.—Коли Винстон Чорчил, премієр міністрів Великої Британії, приїхав на відвідини до Отави, столиці Канади, юрба на залізничій стації витала його окликами: „Рей фор Вині." („Рей" — скорочення „гура". „Вині" це здрібніла форма Чорчилового першого імення Винстон).

Сидячи в авті, Чорчил [illegible] пальці руки в букву „Ві", що означає слово „викторі".

З Канади премієр знову вернувся до Вашинґтону, на докінчення своїх переговорів з американським урядом.

Вияснення.

— Вуйку, чому „земля" є жіночого роду?

— Не знаю, може тому, що ніколи не можна докладно обчислити, скільки має літ.

КОЛЯДКА

Ой у садоньку павоньки ходять,
ой дай Боже;
Павоньки ходять, пірячко ронять
ой дай Боже;
Ходить за ними красна дівчина,
ой дай Боже;
Пірячко бере, в рукавець кладе,
ой дай Боже;
Віночок плете, на голов кладе,
ой дай Боже;
Та схопилися буйні вітрове,
ой дай Боже;
Буйні вітрове, шайні дощове,
ой дай Боже;
Та і схопили павяний вінок,
ой дай Боже;
Занесли його на тихий Дунай,
ой дай Боже;
Та надійшли туда три риболови,
ой дай Боже;
Три риболови, панські синове,
ой дай Боже;
„Чи не стрічали павяний вінок?"
ой дай Боже;
„Хоч і стрічали, коли не знали,
ой дай Боже;
А щож нам буде за переємець
ой дай Боже!"
„Одному буде хустка шовкова,
ой дай Боже;
Другому буде золотий перстень,
ой дай Боже;
Третьому буде сама молода,
ой дай Боже;
Сама молода, та як ягода,
ой дай Боже!"

(З Золочівщини).

2.

Заграно, забубняно, а в княжім дому
рано:
А збирайтеся, зїзжайтеся, бо ми
поїдемо та поїдемо,
Бо ми поїдемо та поїдемо та до
славного міста,
Бо ми вибемо та вишебемо камяну
стінку,
А візьмемо та привеземо та Івасеві
жінку.
Не гнівайся, тестю! Не у мнозі зять
їде,
Не багато бояр везе
Да сто коней верхових да сімсот
возових.

(З Харківщини).

Олелько Нечоса.

ФІЛЬМИ

(Передрук заборонений).

„Фільми є відзеркалення дійсности".

„Вплив фільм на модерну суспільність можна прирівняти хіба до впливів Євангельської проповіди на перших християн". — (З голивудських самореклям).

— — — — — — —

Зрозуміли?

Вплив фільм рівняється — впливові Євангелія на перших християн. Значить, фільми є так би мовити, фундаментом, підпорою і основою нашого духового життя. Це вам не торба січки!... Навіть у Євангелії написано: „не хлібом одним житиме людина", а, очевидно, всяким словом почутим з фільми, всякою дією побаченою на екрані...

Гарна штука оті фільми, що й казати!

Ідете ви, примірoм, вулицею. Йдете, мрієте, — коли ви молодий, — про свою найдорожчу. Ну, а коли ви, грішним ділом вже старий, то йдучи бизнесові справи обмірковуєте. (Це при умові, що на мрії і міркування дозволять „паблик енеміз номбер II, усякі трокс і карз драйвери"). Ідете ви... і просто носом напоюетеся на величезні плякати з півярдовими написами. А на тих плякатах... Господи, Святий!... Такі розмальовані красуні — і цілком в Евиному строю, або лише на половину, чи в сітках якіхось, що через них просвічує скрізь грішне і негрішне тіло!... (На мою думку і саме наймення „Голивуд" повстало від тих плякатів, бож „уда" по старославянськи — стегна, а Голивуд значить „голі стегна). Ну, і руді красуні з чорними бровами, і чорнявки з рудими, і білявки і якісь такі, смаґляві, що тільки очі і зуби сніжно-біло виблискують... Хоч би ви вже й критичний, так мовити, вік перебули, то очі ваші так і прикуються до них. Щось тягне вас зайти, подивитись. Це коли ви маєте гонір і шану належати до міцнішої половини людства.

Колиж ви належите до гарнішої половини, є в тих реклямах чим задоволити і ваш витончений естетичний смак. Одні брати Рітц, що вартують?! А по при них... Господи! Є сотки чорних і білих красунів, старих і молодих, грубих і тонких, кучерявих і лисих... Є, хвала Богові, у чому вибирати, є чим задоволити і найвибагливіщий естетичний смак.

Певно, що заходите, бо як же інакше... І зразу попадаєте у зачарований світ усяких ґенґстерів, бандитів, кавбоїв, або й звичайних джентелменів з прикметами „монстрів". Ось примірoм, така сцена зявиться перед вами: Сидить за тюремною решіткою симпатичного вигляду бандит. По другому боці решітки — ще симпатичніша бандитська „світгарт". А з боку стоїть здоровезний дядько — поліцай. І от чуєте:

„Брінґ мі е ґан" — говорить бандит, шопотом ніби, але так, що ви й з останних рядів чуєте.

„Ай кент, ай кент" — пищить симпатична бандитська „світрарт". Бачучи таку закохану нещасливу парочку мягкосердна людина не одну сльозу готова пустити. Співчуття у глядачів зявляється, але...

Бачите на власні очі, чуєте на власні уха, що тут поновним злочином заносить. Адже йде змова у молодять проти закону і порядку, бож ота „світгарт" трохи „покенткає" та „ґан" врешті принести згодиться. А пришелепуватий поліцай чує все те і хочби тобі носом шморгнув... Глухий, чи який біс! Далі і начальник тюрми прийде... Так і хочеться йому крикнути, щоби він того поліцая під суд віддав, абож хоч зо служби нагнав. Бож з усієї фільми і найбільш дурний глядач порозуміє, що поліцай цей або глухий наче пень, абож з бандитом у тихій спілці. Але з дальших сцен довідуєтеся, що і самий начальник тюрми від поліцая не кращий, тай має свого політичного „боса", якому завдячує своє тепле місце. Для тогож „боса" працював і симпатичний бандит, та, звичайно „поховзнувся".

Симпатичному бандитові дають змогу з „ґаном" втікти з тюрми. Він тікає тай знову стріляє наліво й направо зовсім невинних людей. Чиж треба того було?...

Або ось таке: Поставлять, наприклад, фільму з російського життя. Що за краса!... Що за знання життя усяких російських князів і князьків!... Російську княгиню грає звичайно яка будь грубезна горбоноса мадам. А расового князя ґрають чомусь також горбоносі типи, грубі, присадкуваті, з квадратовим обличчам. (Таких князів я ніде не бачив). І ось, проходжуючися по ріжних Парижах і Рівієрах та Монте - Карло „князі" і „княгині", з відомим акцентом, плачуть і згадують „аур галі Рошія"... І знов дивується людина. Де вони оті князі і княгині грошей до хвороби нахапали, втікаючи від большевиків? Знаємо князів і фармерів, і кельнерів по ресторанах, і навіть замітачів вулиць на іміграції, а тут тобі на!... Сипле кожна княгиня десятками тисяч і хоч би тобі що!...

Або ще покажуть вам зразкову джентелменську родину. Тато — звичайно, — от так собі шахрай. Син практикує ґенґстерство по науковим методам (це на ознаку високої освіти), дочка, — чемно висловлюючись, — ловить що вечора „спортів", а мама й собі „спортів" у дочки перебиває. Але поза тим — родина джентлменська... І от, бачите сцену у парку. Доня на одній лавочці зо спортом, а мама оподалік з другим, ніби ясний сокіл і голубка. І хоч ясному соколу вже коло пятьдесятки, і має сокіл задуху, тай голубка дише так, що аж хрипить, а зокрема важить що найменше зо 250 фунтів, то ви всеж захоплюєтеся романтизмом настільки, що тулитеся до сусідки (звичайно, коли сусідка до вас не притулиться перша!).

Знаєте знов самі, що джентелменські прикмети звичайно наслідуються. Тому й нічого нема дивного, коли в наші часи за джентелменами простій добрій людині не можна й носа виткнути...

Покажуть ще в театрі якого будь доктора чи адвоката. Оба вони будуть хоча й „монстрами", але людьми з високими джентелменськими прикметами. Доктор, примірoм, отроює й вбиває своїх жінок задля їх майна. Вбе одну, третю, пяту, аж доки не залюбиться у якій небудь чемпіонці фут чи бейсболу і аж тоді заживе щасливо з молодою жінкою. Чи мучитиме його сумління за попередні вбивства — на фільмі рідко вам покажуть. Алеж бо відомо, що сумління у XX віці — це старий пережиток, нікому не потрібний. Правда, побоювання зістається у глядача, чи той пан доктор і цю чемпіонку не відправить на той світ, коли трапиться ще краща пара...

Знову адвокат — „інша пара кальошів"... Він вбиватиме сам і всіма силами старатиметься відорвати від шибениці чи електричного крісла інших душогубів, а на їх місце впхати неповинну людину... Ось що значить висока цибу..., вибачте, цивілізація! Колись, у менш цивілізованих часах адвокат завжди старався відорвати від шибениці невинного, а тепер, бачите, навпаки...

А візьмемо таких невинних людей, як кавбої... Чейже ніхто не буде перечити, що кавбої мають ще щонайменше джентелменських прикмет. І як кожна невихована, чи там некультурна людина є чесними, щирими і отвертими. Але що вони виробляють по фільмах, гай, гай!... Товчуть одні одного по мордасах, лупцюють, аж дрантя летить. Думається, — не одного зуба один з другим виплює, носяри порозтовкають на квашені огірки... Публика божеволіє, викрикує в захопленні якісь незрозумілі слова, гейби „голи ролерс" у своїй молельні. Як би так на мене — я до смерти не хотів би мати нічого спільного з типом, з яким так потовкмачився... А кавбої хоч би що. Капелюхи на голови, крикнули пару разів „гайо силвер" та й поїхали любенько та в компанії...

Що й казати! Гарна річ оті фільми... Чи може, думаєте, що ні?...

Діягноза.

— Пане докторе, мій муж кожної ночі говорить через сон. Що це може бути за недуга?

— Не бороніть йому того, бо в день він і так це може прийти до слова.

С. КОВБЕЛЬ (Канада).

ЯЛИНКА

„Сиди Марійко в хаті тихенько,
Ось тут в віконце дивися,
А я зараз вернусь скоренько,
Не буду довго барився.

„Я тільки скочу тут не далеко
В дідову в лісі долинку,
Там я у літі бачив прегарну
Чудну, кріслату ялинку.

„Зайду, зрубаю, принесу в хату,
Завтра вберемо гарненько,
Сьогодня в вечір вже у нас свята!
Сидиж тут в хаті тихенько".

У стару плахту закутав спину,
Вбув чоботята, шапку наліз,
з кута в сінях взяв сокирчину
мов на крилах в ліс полетів.

Утерту стежку снігом замело,
А під ногами скрипить мороз,
Петрусь не дбає, спішить весело,
От-от, ще троха, коби до лоз.

А там вже певно... Він стежку знає,
Тут колись з батьком гриби збирав.
А там на горбі, він памятає:
Великий ясень мов цар стояв.

Тепер не видно, певно зрубали,
А ось сіріє ще свіжий пень.
Рубачі видно тут спочивали,
Бо он на боці клали огень.

А там он видно ті чепіркаті
Кущі ліщини, він знає їх.
Можна під снігом ще пошукати
Може знайдеться який оріх.

Ото сестричці втіху зробив би
Якби оріщків так назбирав,
В пазусі троха їх просушив би
Та на ялинку понавішав.

Сонце тим часом вже пішло спати,
На небо сиплять роєм зірки:
Вертайсь дитинко скорійш до хати,
В лісі голодні виють вовки.

Та без ялинки?... Якжеж вертати?
Якіж то свята будуть у нас?
Вона тут близько лиш пошукати,
Тай то не дуже пізний ще час.

Спинись дитинко, отвори очі,
Чи ти не чуєш як лютий біс
Сміхом пекольним вже й регочесь
І веде дальше в глибокий ліс?

Біжить хлопчина... Вже і утомився,
Вже десь не чути в чоботях ніг,
Ось старий явір на бік схилився...
Сісти... спочати, хоч би й на сніг.

Солодка втома вже клеїть очі,
З верху легонько вкриває сніг,
Там в горі гіллям вітер шепоче...
Зляканий зайчик в кущі побіг...

Петрус вже в дома. В ясній палаті,
Батько і мати вже за столом,
В кутку на сіні ангел крилатий
Ставить ялинку з всяким добром...

З неба на землю огнисті коні
Несуть на крилах Божу весну,
Марійка з втіхи плеще в долоні,
Мати співає пісню до сну...

А у хатині бідна дитина
Біля віконця братика жде.
Братик принесе чудну ялинку,
Щож то за радість нам буде.

І так голодна врешті заснула,
Вже геть і місяць зайшов за ліс.
З радощів бідна навіть не чула
Як Бог на землю щастя приніс.

С. МУСІЙЧУК.

СУМНИЙ СВЯТ ВЕЧІР

„Мамцю люба, ми голодні.
Їсти вже пора!
Чому куті в Святий Вечір
В нас нині нема?"
— „Зараз буде, як засвітить
Зірка в небесах".
Діти зіроньки шукають,
А мати в сльозах.
„Мамцю мила, не видно там
Зіроньки в горі!"
— „Не питайся, малий синку!
Бачиш? Там... вогні!"
„А чи ангел божий нині
На землю злетить?"
„Не питайся, доню люба!
Чуєш? Там... шумить".
„Повід небом летять з громом
Залізні вози...
Ходім в поле, бо тут в хаті
Лихо та грози".
„А де братчик наш найстарший,
Щоби сіна вніс?"
„Зараз верне... він на війні.
Острий кріс поніс!"
„А де татко? Чому „діда"
В хату не несе?"
„Не питайся! Його взяли!
Не вернувся ще!"
„Колиж верне наш татуньо?
Хто його забрав?
Скажіть, мамцю, нехай прийде,
Щоб нам пожелав!"

YOUR ARMY

(This is the 30th of a series of articles, prepared by Army Information Service, 90 Church Street New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its ogranization).

Napoleon has been credited with the remark that "the thinking bayonet wins." American military leaders, who are responsible for the security of the Nation, are giving careful study to the question of whether the bayonet is likely to figure largely in future victories, but they are thoroughly convinced that intelligent thinking , by every member of the Armed forces of the United States from the highest ranking general to the lowest ranking private is a reasonable guarantee of national safety. They are aware that native intelligence, characteristic of Americans, is merely raw material—or in the heart of the mine. To become usable, intelligence has to be developed and refined by education. That is why the United States Army is probably the greatest educational institution in the world today.

Because there is scarcely a talent or a skill which cannot be effectively utilized in modern warfare—which is not, in fact, indispensable to success in mechanized conflict—the Army's educational system is the most comprehensive ever devised. Members of the United States Army, if they wish, may improve themselves by directed study throughout their entire Army careers. If they desire successful Army careers they will be obliged to do so.

Reference to Army education usually suggests the United States Military Academy at West Point. West Point is famous for its high scholastic standard, for its strict discipline and for its record of character building. Its fame has been enhanced by many of its distinguished graduates. What has been too often missed is that West Point merely started these great men on their educational careers. The mature erudition, which enabled them to achieve the success which brought them fame, was obtained in the Army schools after they had been graduated from West Point. Not all officers of the Army are West Pointers. But all of them had the equivalent of college educations before they were comissioned as second lieutenants.

му сниться, що мама померла. ність, а одначе зовсім не зна-

Some came into the Army with college educations. Others acquired the equivalent of such education while serving as enlisted men in the Army. The most brilliant and industrious—and sometimes those who were merely intelligent and hardworking—eventually finished their formal education in the Army by being graduated from the War College.

This is the post-graduate school for military scholars, although graduation from it by no means marks the end of an officer's study. The type of military student who completes the War College course continues to broaden his information by study and research to the end of his days. But from the military standpoint the War College is the last milestone on an educational career in which West Point, or some course of basic study which provides a college equivalent, is the first. The War College, with its great library, its scholarly instructors and its collection of source material, makes available to the student the digested wisdom and experience of the great military minds of the ages along with the facilities to apply that knowledge to current problems.

Before attending the War College, an officer usually completes a course of study at the Command and General Staff School at Leavenworth, Kansas, where he studies the complicated problems involved in the command of field forces, and in handling the staff work incidental to such command. This school concerns itself principally with tactics and tactical strategy while the War College delves into the problems of grand strategy.

Each officer attending Leavenworth almost always has completed a course in the school of his own arm of service. These include: The Infantry School; the Cavalry School; the Field Artillery School; The Coast Artillery School; the Air Corps Tactical School; Technical and Engineering Schools; the Engineer School of the Corps of Engineers; the Signal Corps School; the Chemical Warfare School; the Quartermaster School; the Ordnance School, including the Ordnance Field Service School; the Medical Department School, including the Dental, Veterinary and Medical School, along with the Medical Field Service School; and the Finance School.

For every school provided for officers there is in the Army one or more schools for the training and education of enlisted personnel. Some of the schools listed devote the major part of their activities to the training of enlisted men.

The Signal Corps trains large numbers of enlisted men in two schools especially provided for them, one giving courses in wire communications and the other in radio communications. There are subsidiary courses in the mechanics of communications and also cofrses in advanced photography, still and movie. Signal Corps training is virtually a guarantee of a good civilian job for a soldier who decides to quit the Army.

The Quartermaster Corps schools likewise prepare men for good jobs in civil life, ranging from clerical positions to jobs as mechanics, not to mention positions as chefs and restaurant managers. The Ordnance Schools turn out specialists in hairline mechanics. Other arms and branches turn out specialists of various skills, but most important of all, this Army educational system develops a sense of responsibility and initiative in those who pass through it.

For those who lack the education to start specialist training on enlistment in the Army there are various arrangements by posts and companies to provide for any lack of fundamental education. Officers are always anxious to assist enlisted men who seek to improve themselves and arrange to get them such textbooks as they require.

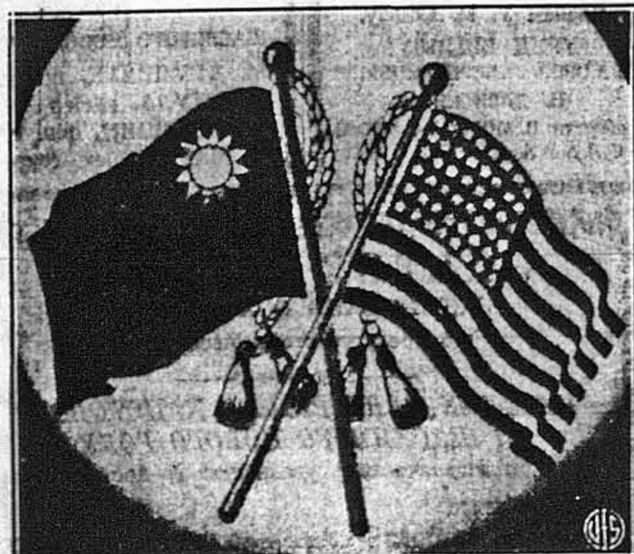
All in all the Army education is so geared that almost any man of intelligence can acquire sound scholarship, or specialized training, or both, while serving his Country. And it is probably the only educational institution in the world in which the student can be sure of board, lodging, clothing and pay while he pursues his studies.

КОЛЯДКА

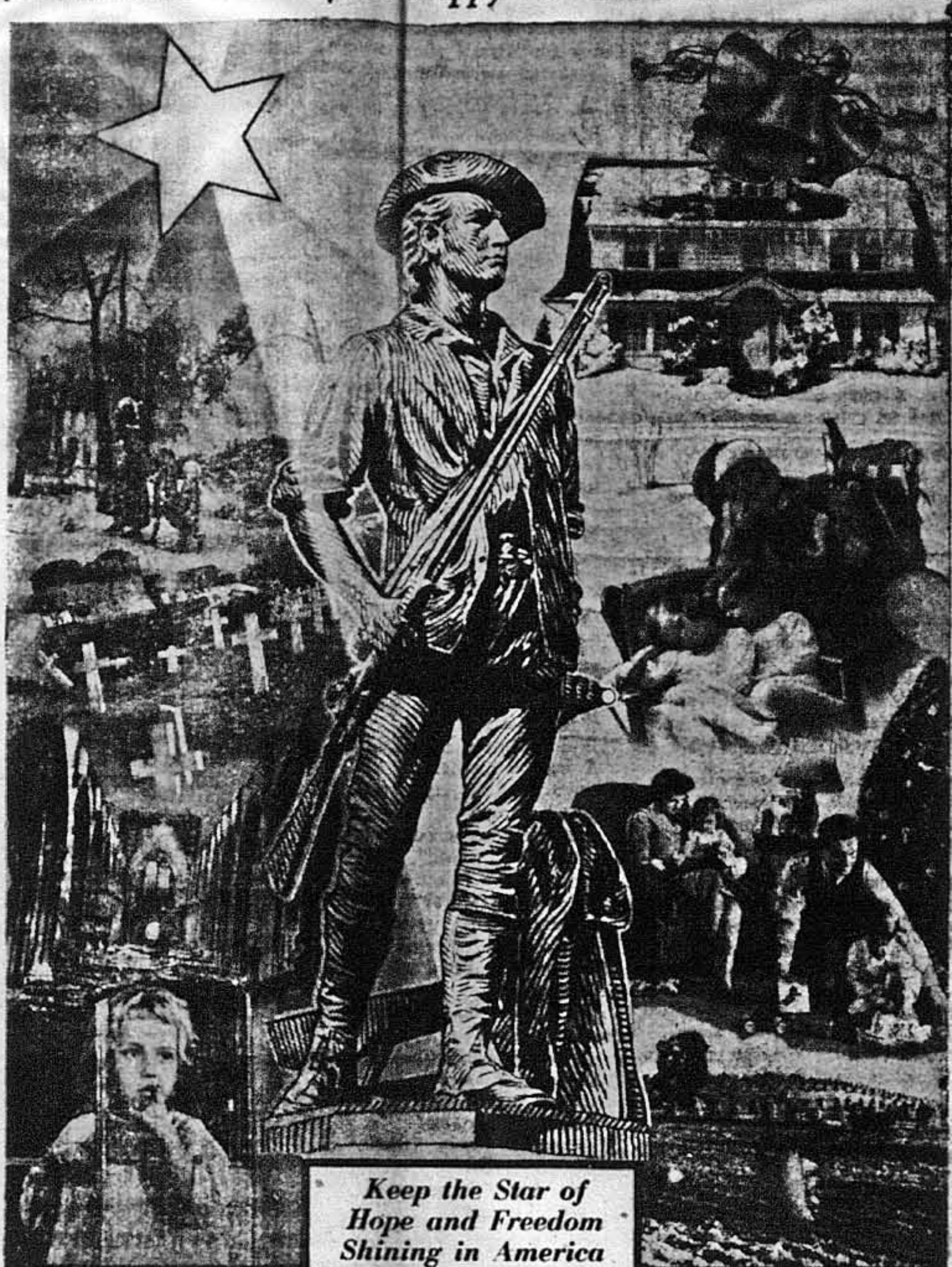
(Відгук дружинних часів).

Ішли молодці рано з церковці,
Гей дай Боже!
Ішли молодці рано з церковці,
Гей дай Боже!
Стали вони си раду радити,
Гей дай Боже!
Радять радоньку невеличеньку:
Гей дай Боже!
„Скиньмося, браття, по золотому*)
По золотому, по червоному,
Та купимо си золотий човен,
Золотий човен, срібне весельце,
Та пустимося краєм Дунаєм;
Там ми почуємо доброго пана,
Доброго пана, славного царя,
Там ми будемо добре служити,
А він нам буде добре платити:
Що по рокови — по коникови,
По ясній стрілі, хорошій дівці".
Бувай же здоров, білий молодче!

*) По кожному віршу припів: Гей дай Боже!

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ КИТАЙЦІВ. З огляду на те, що американці часто нарікають, що не вміють відріжнити китайців від японців, китайський генеральний конзуль у Ню Йорку поширяє між китайцями по східних стейтах ґузики, для відзначення китайців. Побільшення ґузика на світлині показує схрещення прапорів китайського й американського.

Коли Запалахкотять На Ялинці Свічечки...

А буде це по Святій вечері, не у одної з вас мами заволічуться очі сльозою. Одна згадає тих, що відійшли від неї назавжді і вони саме тому для неї найдорожчі, друга тих, що забрали від неї на якийсь довший чи коротший час примусово, третя тих, що їх життя від неї відвіяло і вони десь у світі може серед чужих, може теж самітні проводять цей найбільш у році родинний вечір. Та найсумнішим буде спогад тої матері, діти якої відійшли від неї добровільно в чуже оточення. Тут крім прикрого спогаду долучиться ще десь і тихий докір совісти, що не зуміла їх затримати для себе, а хто знає може й для свого народу...

І саме в цей вечір найбільше усвідомлює собі кожна мати родини, що її обвязком є створити такий настрій і таку атмосферу цього вечора, щоб через гори і через доли її родина спішила до неї або бодай з сумом і тугою згадувала про нього та душею до нього линула. Тепло рідного дому і пестощі матері це той найміцніший цемент, який зміцнює родинне вогнище, це той горючий матеріял, що все підтримує в тому вогнищі невгасний огонь.

Ось чому саме в той вечір, нехай не буде смутку в ваших очах матері, або бодай нехай не помічають його інші члени вашої родини, бо в той вечір мусить їм світити до життя ваш ласкавий і ніжний усміх та гріти ваша любов та увага. Коли будете від них далеко, або й не буде вже вас між ними, тепло і поезія того вечора лишиться з ними до кінця їх життя. А тим, що добровільно відійшли від вас буде він докором за зраду, а може не в одного і жаль збудиться та каяття, що втратили те, чого ніщо нагородити не може — серце матері...

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Коляда в Давну Старину

Наші предки, в давних часах не були християнами і не вірили в правдивого Бога. Зате почитали багато богів, божків і безліч духів: злих і добрих. Христову віру прийняли вони щойно 950 літ тому назад. Однак християнство не відразу вкорінилося в Україні. Нарід був сильно привязаний до своїх давніх богів і вірувань. Століття цілі пройшли нім християнська віра перемогла й увійшла глибше в душу народу і виперла стару поганську. Одначе й до нині головно у глухих закутинах залишилися ще з тих часів старі обряди й багато поганських вірувань.

В зимову пору десь від 24. грудня (старого стилю) обходили давні українці дуже врочисто свято Коляди. Назва і свято коляди не є християнського походження. Коляда походить з Індій, де нарід почитав богиню „календу" "Kalenda", що означає: „дочка сонця" або „відродження сонця". Свято в честь „календи" було дуже величаве. З Індій перейшло почитання календи до інших народів між іншими в Україну. Тут свято коляди обходжено в честь бога-сонця Хорса. Припадало воно тоді, коли сонце бере верх над темнотою, коли дні ростуть, коли не дуже далеко майбутня весна. Отже день коляди був днем перемоги над темрявою, доброго духа над злим, життя над смертю.

Свято коляд тривало довго (до 2 тижні) і ділилося на три части: початок коляди, новий рік і закінчення: щедрий вечір. Це свято обходили наші предки дуже величаво: хороводами, танцями, розкладанням вогнів і піснями. Ці пісні, які співано в честь коляди називаються колядками і ця назва потім перейшла на релігійні пісні в честь Христового Різдва.

Колядок було 2 роди: одні про створення світа, другі про новий рік.

Подаємо одну колядку, дуже старого походження, але уже зі слідами впливу християнства:

Початок світа.

Коли не било в нащадя світа,
Подих же подих Господній із
[святим духом (по земли[1])
Тогди не било неба, ні землі,
А но лем било синоє море,
А серед моря зелений явір,
На явороньку три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радят,
Радоньку радят як світ сновати:
„Та пустемеся на дно до моря,
Та дістанеме дрібного піску;
Дрібний пісочок посієме ми:
Та нам ся стане чорна землиця.
Та дістанеме золотий камінь,
Золотий камінь посієме ми:
Та нам ся стане ясне небонько,
Ясне небонько, світле сонінько,
Світле сонінько, ясен місячик,
Ясен місячик, ясна зірниця,
Ясна зірниця, дрібні звіздочки".

Колядок про сотворення світа було більше але їх мало заховалося до нині.

Вище подано одну з найкращих і найстарших колядок цього рода.

Другі колядки відносилися до нового року і на їх зміст складалися бажання: гарного врожаю, добрих ловів, багато роїв в пасіці — для господаря, інші желання для господині, а ще інші для дівчат і парубків.

Понижче маємо зразок такої колядки:

Чи спиш, чи чуєш пан господарю
[Ой дай Боже![2])
На нашім мості стояли гості,
Не домовії, все-ж роковії:
Один ми гіщик — ясноє сонце,
Другий ми гіщик — ясний місячик
Третий ми гіщик — ой дробен
[дощик
Перший товариш, чим ся похвалиш?
„Ой як зийду я рано в неділю
І обігрію гори й долини
Гори й долини, всі полонини
Буйнії нивки, жовтії піски,
Та вродит ми ся жито, пшениця,
Жито пшениця всяка пашниця"
[і т. д.

Коляду закінчується желанням:

„Дай же Вам Боже, що в поли
[врожай,
Я в току буйно, в пасіці рійно,
По дворі збройно, в коморі повно
[і т. д.

Коли прийшло християнство в Україну, прийшла нова віра і нові свята. Нарід був привязаний до своїх старих вірувань і обрядів і їх виріктися не міг. По довгій боротьбі нової віри зі старого сталося так, що старі боги й ідоли пішли геть, на їх місце прийшла віра в правдивого Бога, натомісць усі старі звичаї, обряди пристосував нарід до нових святих і нових свят. Тимбільше, що так добре складалося, що важніші християнські свята як: Різдво, Богоявлення, Великдень, св. Івана, припадали в цю саму пору, що давні поганські як Коляда й Новий Рік, свято Весни і в липні — свято Купала.

Святий і Щедрий Вечір з їх: кутею, дідухом, „бабою", багатьма стравами, квоканням, паленням вогнів з дідуха, перевязуванням дерев у саді, киданням кутею в стелю і ін. все це нам предки лишили ще в передхристиянських часів. Те саме відноситься до колядок, які до війни були в більшости світського змісту, та не мали нічого спільного з Христовим Різдвом, поза незначними вставками в роді: „Ой дай Боже" так як це бачимо в попередній колядці. Доперва нині церковні колядки взяли верх і майже цілком виперли старі колядки. Лише в глухих закутинах нашого краю, гол. на Гуцульщині до нині заховались і співається старі колядки.

Звичаї і обряди звязані з українською колядою є дуже гарні: може найкращі у світі. Жадний інший нарід не витворив стільки прекрасних колядок, щедрівок і таких гарних обрядів.

Цілими століттями вони розвивались та плекалися серед нашого народу.

Схогодні, на жаль, ті наші стародавні звичаї щораз то більше занехуємо. Щораз то менше чуємо стародавніх колядок. Їх уже хіба тільки старі люди памятають. Щораз то менше бачимо гарних наших святочних звичаїв. А шкода, що їх залишаємо. Вони такі гарні та оригінальні, що колиб інший народ мав їх, то плекав би та розвивав у себе, як найбільшу цінність.

1) Додаток пізніший (християнський).

2) По кожному рядку повторяється.

FINLAND
Leningrad
MILES 0 200
ESTONIA
Baltic Sea
Germans now retreating in this area
LATVIA
LITHUANIA
MOSCOW
Smolensk
Warsaw
GERMANY
POLAND
Possible Nazi winter line: 900 mi. long
Line of farthest German advance: 1200 mi.
Lwow
Kiev
Kharkov
SOVIET RUSSIA
HUNGARY
UKRAINE
Mariupol
Rostov
Oil
Odessa
Pipelines
RUMANIA
Sevastopol
Black Sea
Caucasus

ДЕ НІМЦІ ЗБИРАЮТЬСЯ ЗИМУВАТИ? ЧИ БУДУТЬ? —Військові знавці стараються вгадати воєнні наміри Німеччини в Росії. Багато з них схиляється до думки, що Німеччина пробує задержати російські армії на лінії, що веде від Ленінграду на півночі, через Харків у центрі до Маріюполя, на півдні. Безупинний напір російських військ не дає німцям утвердитися на цій лінії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОРҐАНІЗУЙМО КОМІТЕТИ ОБОРОНИ І ПІДЧИНЯЙМО ЇХ КОНҐРЕСОВОМУ КОМІТЕТОВИ.

Цьогорічне Різдво Христове, що його святкують тут ті, що є з української крови, є інше ніж те, що було минулими роками, коли то тільки український нарід, там в Европі, терпів за те, що бажав свободи. Нині терпить за те саме і та американська земля, якої ми є горожанами. І вона змушена боротись і бути в війні, бо не може довше терпіти насильства і поневолювання народів.

Всі ми те знаємо. А як розуміємо наші завдання і обовязки, то видно найкраще по тому, що з ріжних громад доходять вісти, що в них орґанізуються Українські Комітети Оборони Краю. Наші орґанізації як бачимо, закуповують бонди оборони, а те саме роблять і поодинокі громадяни. Знову наша молодь вступає в ряди оборонців вітчини. Значить, що зачинаємо орґанізовано робити те, що нам піддав у своїй відозві Український Конґресовий Комітет. Так і повинно бути. Саме в теперішніх часах мусимо виказати, що ми є люди здисципліновані. Якіб не були між нами тертя і ріжниці в спокійних часах, то за те треба тепер вміти забути і йти одним фронтом, згідно з тим, до чого нас взиває наш уряд.

Не можемо тепер ділитись на ріжні гуртки, бо це недоцільне й не-американське. Маємо перед собою ясну ціль. Хочемо з американсько-українського боку виказати, що ми є вірні сини американської землі й даємо все, що є в наших силах, на її оборону. А якщо будуть потворені по всіх громадах Українські Комітети Оборони Краю, та якщо всі вони будуть у звязку з Українським Конґресовим Комітетом, то тоді зможемо мати виказ нашої спільної праці для справи оборони Америки. А це потрібне, щоб ми виказались перед Америкою своїм патріотизмом, бо потім будемо мати кращу змогу боронити права українського народу в Европі на вільне життя.

Деякі з наших орґанізацій, що перше проявляли більшу активність, припинили свою діяльність з огляду на те, щоб таким чином краще довести до повного обеднання всього нашого громадянства на час війни і мирових переговорів, коли то треба буде боронити прав України. Хто так робить, цей поступає розумно. Бо обставини такі, що тим, що є в Европі, не можемо наразі помагати навіть якби і хотіли. Але зате наш головний обовязок є перед нами, а від того, як його сповнимо, залежатиме наша власна доля, а в дальшу чергу і спроможність знову звідси помагати українському народови в Европі. Отже зголошуймось охотно до американської армії й купуймо негайно й громадно Бонди Оборони. А також подбаймо, щоб були вже тепер поширені між американцями такі добрі книжки як видана недавно „Історія України" М. Грушевського по анґлійськи чи книжка проф. Ю. Вернадського „Богдан - гетьман України". Підтримуймо далі наші інституції, школи, каледжі, сиротинці й т. п. Але заразом постановім собі з Різдвом Христовим:

Ми мусимо довести наше американсько-українське життя до порядку. Мусимо підчинитись одному проводови. І мусимо мати один плян праці. Український Конґресовий Комітет може недомагати. Але то ніщо. Його можна доповнити чи зреорганізутати. Але його треба тримати і визнавати його як провідне тіло. Нарід рішучо не піде з тими, що того не хочуть розуміти. Цьогорічне Різдво Христове святкуймо під знаком згоди і обеднання, а тоді буде з такого святкування користь для Америки і для України. Христос Рождається!

Іван Ворона,
Флоренс, Масс.

Як Поширюють Серед Американців Знання Про Україну?

(В тій рубриці подаватимемо імена тих осіб чи організацій, що будуть закуповувати книжки про Україну і українських людей для американських інституцій чи американських визначних людей).

Щікаго, Ілл. — Братство св. о. Николая, відділ 106 У. Н. Союзу закупило два примірники „Історії України" М. Грушевського і дві книжки Ю. Вернадського „Богдан - гетьман України", щоб їх пожичати тут уродженій і вихованій нашій молоді, членам Братства, щоб пізнати краще минуле України й українського народу.

Канзас Сіти, Кан. — Братство св. Володимира, відділ 232 У. Н. Союзу, замовило один примірник „Історії України", виданої анґлійською мовою, призначуючи його для міської публичної бібліотеки.

Честер, Па. — Братство Сошествія св. Духа, відділ 237 У. Н. Союзу, закупив „Історію України" М. Грушевського і призначив для Ж. Луіс Крозер Лайбрері.

„ЗАСТАВНЕЦЬКА НАРОДНЯ КОЛЯДА"

Ой у нашого брата Василя,
Гой дай Боже!
По подвірячку, сам Господь ходить,
Гой дай Боже!
Ой ходить, ходить, тай розглядає,
Щастя здоровля, три рази дає,
Сам Василь ходить, шапочку
[носить,
Шапочку носить, Господа просить,
Ой Боже Ти наш, прийди Ти до
[нас,
Прийди Ти до нас на святий вечір,
На святий вечер, на вечеречку,
Ой прийду, прийду, бо тебе люблю,
Не прейду до тебе, ні їсти, пити,
Лишень ся прийду, тай подивити,
Чи є так тепер, як в давних
[давен,
Чи варя пиво, святому збору,
Чи колядують святому Різдву,
Нема так тепер, як в давних давен,
Не варя пиво, святому збору,
Не колядують, святому Різдву,
Ой брат на брата меч витягає,
Сестра на сестру, чарів шукає,
Донька на маму ручку здіймає,
А синок отця, в судах тягає,
Сусід з сусідом вже не сходиться,
Вже не сходиться, тай не говорить,
Терновим ножем перелаз струже,
Перелаз струже, стежку копає,
Стежку копає, склом набиває,
Миріться люди, любіться люди,
Незадовгий час, страшний суд
[буде,
Страшний суд мине, розлука буде,
Розлучаєся, я рід з родинов,
Я рід з родинов, мати з дитинов,
Мати з дитинов, з близька з
[далека
А по цім слові будьте здорові,
Гой дай Боже!

Свят-Вечір

(Докінчення зі сторони 2-гої)

спогадами до останних літ на рідній земли. До чорних образів переслідувань, тюрми, о[illegible] прикладним насиллям.

Здається, що не чув вже цеї завваги. Гнався засніженими вулицями галицької столиці, що довгі літа наче мама провадила дитину сільської загороди щеблями знання та досвіду, підйому та розчарувань, радости та болю. Втворяла йому очі на нові цінности, які так поспішно заносив у своє рідне село. Скривала його безпечно кожного разу, як ворожа рука, що звала себе „справедливістю" сягала по нього, щоб казати за вчинки, у яких не було нічого крім безмежної любови для всего рідного.

Цього вечора — згадував Борис — ця мама не мала сили заслонити його собою. Лишила самого, без друзів та рідних, що залякані його вчинком затирали поспішно сліди звязків, які коли небудь з ним мали.

Під обслоною ночі блукав вулицями Львова. З чужим паспортом у руках, зміненим виглядом, міняв авто за трамвай, кінну доріжку за піший прохід, щоб змилити тих, які за його вчинок знали лиш один рід кари: смерть, або доживотна тюрма.

Мав ще годину часу до залізниці, що мала завезти його у безпечне місце. І як ранений звір, що чуючи кінець вітрить дорогу до свого леговища — кружляв біля місць, звідкіля довгі літа черпав силу для своїх вчинків. У переході задержався при малій склеповій виставі, що закидана була вишивками, килимами, мереживом та різьбою. Наче пребогата скарбниця, у якій підніс хтось віко, щоб осліпити блеском сіру товпу прохожих. Поспішно відався очима у прегарні зразки. Захлистувався їх красою, щоб старчило її на довгі літа. Забував за час та небезпеку, що грозила йому у цьому місці.

І тоді у кутку вистави наткнувся на предмет, що на хвилю видався йому такою банальністю та обидливим легкованенням його настрою і дійсности, що з погордою хотів відвернути від нього голову. З пустими, круглими очима, устами видутими химерною усмішкою та рожевими, виплеканим лицями розсілася на подушці лялька. У вінку на голові, вишиваній сорочці, квітистій спідниці і червоних як кров сапянцях.

„Та коли вдруге і в третє я повертав до неї зором — чув, як починає кричати до [illegible] незаглушеним голосом, що я піддався йому наче якійсь брутальній силі. Силоміць втискала мені перед очі надію на втечу та барвисті образи свободи, лікування ран, когось такого, як ти Мері — когось, як наша Марта".

На вежі годинник почав вибивати години. Мері знала, що вибє сему. Мерщій кинулася до шафи і згори досягла щось завинене у папір. Розвинула, та всміхаючись наче до когось живого, примістила у куті лежанки лялю. Розсілася як краля. Заложила руки вдягнені у вишиту сорочку, розкинула по побліділій тканині лежанки взористу, широку спідницю. Держала пишно заквітчану головку та мружила згорда очі. Наче княжна безмежного степу, яку силоміць пірвав хтось у полон. Гляділа на грубу веретву пожовклого білила, що видулось по стінах, мов сніжні завії і мабуть — починала тужити.

Мері подалася до дверей, щоб кликати дитину. Задержалася побіч стола і хватившись за його беріг заточилася немов у похміллі. Загризла до болю уста, затиснула повіки, під якими сльози вогнем промощували собі дорогу.

Чула, як під тягарем тяжкої обуви подавався сніг, поскрипуючи злегка. Білів до місяця, як у день та розмальовував село фантастичними візерунками тіней. Від хати до хати йшов гурт колядників. Задержався біля вікон і під світло Мері пізнала цього, що проводив. Такий, як лежав на шпитальному ліжку, коли у божевільнім жаху пригналася туди після жорстоко-короткої вістки, що чоловікови трапилося щось злого. З заплющеними очима, завмерлим обличчям та струйкою засохлої крови біля висків.

„Во Вифлеемі, во Вифлеемі весела новина" — дрожало у повітрі. Десь загавкав пес — десь зірвався з дерева птах та потрусив пухким снігом. Мері почула холодні, мокрі платки на свойому обличчю та затягнулася глибоко чистим, морозним повітрям.

Вернула у дійсність.

Тепер знала, що одно місце за столом буде пусте на цей вечір. І ні крихти жалю не чула за це до Бориса.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

100 Найкращих Повістей

Сто томів найкращих повістей — мрія кожного читача! Як їх збирати, добирати і вибирати?

З одного боку — літературна вартість потверджена знавцями і часом, із другого — особистий смак. Між ними повинні бути передовсім „Дон Кіхот", Робінзон Крузо", „Подорожі Гулівера", Ле Сажа „Кульгавий чорт", Фільгінда „Том Джонс", Вольтера „Кандід", Льоренса Стерна „Сентиментальна подорож", Гольдсміта „Вейкфільдський парох", Вальтера Скота „Айвенго", Дікенса „Клюб Піквіка", „Мала Дорита" та „Великі сподівання", Текерея „Ярмарок себелюбства", Джорджа Еліота „Сіляс Марнер" або „Ромоля", Джейн Овстен „Змисли і вражливість", Шарльоти Бронте „Джейн Ер", Стівенсона „Захоплений", Томас Гарді „В далі від скаженої юрби", Мередіта „Еґоїст" і „Річард Феверель", Кіплінга „Книга джунґлів", Конрада „Перемога" і... тепер на хвилину звернім до французів.

Прево „Манон Леско", Руссо „Нова Гольоїза", Віктор „Нуждарі", Діма якийсь один том, Меріме „Кольомба", Фльобер „Пані Боварі" і „Виплекані почування", Стендаль „Чорне і біле", Бальзак (чотири або вісім томів по вподобі!) Жорж Санд „Лелія" або „Індіяна", Ґонкури „Рене Моперен" і „Брати Цемґано", Доде „Сафо", Гюісманс „Навсупереки", Мопасан „Красуньприятель"... і не забудьмо за „старих" німців: Ґете „Посвоячені з вибору", Жан Поль „Ґесперус" („Титан"), Гофман „Еліксіри діявола", Ф. Келлера „Зелений Генрик" том В., Ф К. Маєра, Штіфтера або Шпільгаґена... З італійців: (по 1 томові): Фоґацаро, Анунціо, Деледда, Серао, Пірандельо, Папіні. З еспанців: Перез Ґальдос, Палячіо Вальдес, Бляско Ібанес, Піо Бароха, Унамуно, Роман Ґомез де ля Серна. З росіян: Гоголь, Турґенев, Ґончаров, Достоєвський, Толстой, Короленко, Горкий...

А скандинавські краї? Вони такі багаті на повістярів. [illegible] кобсен дав два архитвори „Нільса Ліне" і „Марію Грубе", Ґамсун „Вікторію" і „Пана", Сельма Ляґерлеф „Ґесту Берлінґ", Сиґрида Ундсет „Доньку Лявранса", голяндець Мультатулі „Макса Гавеляра". А Банґ, Стрінберґ, Ґаборґ, Кілянд, Єнсен, Гіельруп, Боер, Ґуннарсон?

Залишаються ще такі далекі нам літератури, як фінська, латизька, литовська, портуґальська, турецька і ніби-то близькі, а зівсім невідомі своїми повістями, як чеська, болгарська, сербська, з яких кожна моглаб нам дати бодай по... три повісти.

Коли переходимо думкою до сучасної літератури, вибір стає ще важчий. В Англії, в Америці та Франції — сотні повістярів працюють невпинно. Хто раз знайшов улюблених письменників — з гарячкою хапає за кожний їх новий твір Жід, Жіль Ромен, Томас Манн, Мережковський, Верфель або Дос Пассос залишили неодному незатерте враження.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

В справі Бондів Оборони та Червоного Хреста.

Америка у війні й ми всі мусимо стати в ряди бойовиків та помагати у боротьбі після наших сил — аж до повної перемоги нашого краю.

А помагати треба нам на всіх ділянках і полях боротьби. Хто може й до цього надається, повинен стати в ряди вояків. Ті, що роблять на ріжних оборонних заводах, сповнять свої горожанські та патріотичні обовязки через збільшену продукцію. А всі ті, що мають якісь матеріяльні засоби, повинні закупити Бонди Оборони. Не меншим нашим патріотичним обовязком є теж жертвувати і на Червоний Хрест.

На ці теми ми читаємо щодня в часописах. До нас промовляють про це через радіо. Та прте приходить до мене багато людей і розпитують, як і де купити ці бонди, та де зложити жертви.

Отже, щоб зробити розумний крок, треба поступати орґанізовано. Тому Союзовці з Дітройт і околиці повинні зложити відповідні суми гроша на Бонди у своїх відділових секретарів, або в місцевих головних урядників У. Н. Союзу (в д-ра Кібзея, 11903 Jos. Campau Ave., або у п. Дідика, 6521 Rutland St.). Така збірка буде продовжатися до 31 січня 1942 р. Тоді Союзовий Комітет збере всі гроші і закупить бонди разом.

Кожний з нас, що почуває себе щирим українцем та добрим і вірним американським горожанином, повинен цей патріотичний обовязок сповнити. Бонди можна купити на ріжні суми, теж і малі. Отже кожного з нас на це стане.

Бонди повинні рівнож закупити всі наші відділи. Кожний відділ має якусь суму гроша заощаджену, що лежить в банку безпроцентово. А в бондах за 10 літ — гроші ці принесуть понад 2½%. Треба лише над цим нашим відділам застановитися на найближчих зборах та виасиґнувати на цю ціль певну суму, після змоги.

Фонди Червоного Хреста.

Американський Червоний Хрест якраз тепер переводить збірку. Наш президент Рузвелт дав позволення, щоби Червоний Хрест в Америці зібрав 50 міліонів долярів. Гроші ці призначені на гуманітарні цілі, чого не треба нікому пояснювати. Вірю, що кожний з нас дасть на цю ціль, що зможе.

Самий Дітройт має зібрати $2,000,000, а в цій сумі мусить бути і наша частина.

Думаю, що щодо тих справ ми всі погоджуємось. Ми всі горожани і мусимо сповнити наші обовязки взглядом нашого краю А коли ми бажаємо виграти війну, нашим горожанським обовязком є докинути і свою щиру лепту до краєвої скарбниці.

Але краще булоб, як би ми зібрали поважну суму і дали разом, як зорґанізовані люди, як українська громада.

Д-р А. Т. Кібзей.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316. відбудуться 8. січня в Народнім Домі, в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час. Контрольна комісія здасть справоздання за минулий рік. Уряд Тов. Вільних Козаків на рік 1942., як слідує: Пр. С. Ґерета, заст. Н. Кучмій; кас. Т. Олексин; заст. М. Джумак; секр. В. Іванців; заст. І. Романів; члени конт. комісії: Н. Кубаріч, В. Палюга, Т. Кучмій; надз. хорих: П. Коковський, С. Шурґот, М. Юрків. Прапорщики: М. Лапчак, М. Луцишин; господар: Н. Дорофей. Начальники стягу: П. Ковтун, Я. Пригода. — В. Іванців, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

За привіти, надіслані до „Свободи" і редакторів щиро дякуємо і просимо дарувати, що не відповідаємо особисто. Редакція вкладає свої думки і побажання у святочний матеріял, що його містить часопис. З нього побачите, що всі ми однаково відчуваємо, бо те, що Ви висказуєте в письмах і побажаннях, є передане в іншім виді в статтях і віршах.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У грудні 1941. помер на війні член Тов. ім. Івана Франка, від. 306. У. Н. Союзу в Линден, Н. Дж.,

МИХАЙЛО ЗВОРУН.

Покійний родився в Лінден, Н. Дж. Прожив 22 роки. Був в Діточім Департаменті У. Н. Союзу й перейшов до старших членів 31. мая 1941. Служив в американській фльоті 18 місяців.

Родина дістала телеграму від „Нейві Департмент", що Михайло Зворун був вбитий в бою в военній зоні на Тихому океані.

Тов. втратило молодого члена, котрий пішов боронити рідного краю.

А. Андрійців, секр.

СПРАВЛЕННЯ ПОСМЕРТНОЇ ВІСТКИ.

У новинці про смерть

АНАСТАСІЇ ВІТЯК,

що померла 12. грудня 1941. в Сеймор, Кон., поміщеній в ч. 299. Свободи з 27. грудня 1941. року, подано було помилково, що Покійна оставила мужа. Муж Анастасії Вітяк помер ще 8. квітня 1940. і Вона була вдовою.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

НА ПРОДАЖ грасерня-делікатесен у рухливій секції, електрика, рефріджерейтор, „шов-кейс" і ледівня. Продається пиво. 2 великі кімнати. Рент лише $22. Продається тому, бо власник має інакший бизнес. Ціна $850 для скорого купця. Голоситись: J. Tanski, 17 St. Marks Pl., New York City. 4-1b

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, — 478. Нагле рішення.

„Не стріляй, бо тим наразиш на небезпеку Зелю" — говорив Тарзан Вилєнови, пробуючи його спинити. Але Вилєно таки запалив льонт.

Тарзан добув ножа і миттю шарнув ним по руці Вилєна. Той випустив з рук запальну пушку. Тарзан звернувся грізно до Вилєна:

„Відтепер ти мусітимеш звертати більшу увагу на мої слова й мусітимеш мене слухати". Ренеґат Вилєно затрівожився і не протестував.

А Тарзан після того випадку станув на краю корабля і попав у задуму. По хвилині, нікому нічого не кажучи, він скочив у воду і поплив до другого корабля.